Desanburuikalo san 2017
San 45nan-Boko 551nan
Sɔngɔ=dɔrɔmɛ 35

Kibaru

Mali ma mangoro caman sɔrɔ san 2017 kanpaɲi na

Ɲɛ 2

Kunnafonisɛbɛn bɔta kalo o kalo - BP : 24 -Telefɔni : 20.21.21.04 Kibaru bugufiyɛ Bosola Bamakɔ

Jamanakuntigi tun bɛ laje fila kɛnɛ kan Pari, Faransi faaba kɔnɔ

Faransijamana peresidan, Emaniyɛli Makɔrɔn ye lajɛ fila labɛn taradon desanburukalo tile 12 ani arabadon kalo tile 13, san 2017. Jamanakuntigi Iburahima Bubakari Keyita ye Mali jɔyɔrɔfa o lajɛ ninnu na.

Lajɛ fɔlɔ ɲɛsinna waatiyɛlɛma kɔlɔlɔw kunbɛncogo ma ani dansigili u la. Diɲɛ jamanakuntigi caman tun b'a kɛnɛ kan, ka fara diɲɛ tɔnbaw ɲɛmɔgɔw kan ani sɔrɔkɛcakɛdaw ɲɛmɔgɔw. Diɲɛ kunkankofɔjama bɛnna a kan ka waleyaw boloda minnu b'a to waatiyɛlɛma bɛna ni tiɲɛni minnu ye, ka ɲɛsin sigida n'a lamini, ani hadamadenw halakili ma ka fu'siri olu dan na.

A ɲinina bɛɛ lajɛlen ka a sendon o kɛlɛ in na diɲɛ kɔnɔ, politikiɲɛmɔgɔw, dɔnnikɛlaw, sɔrɔbaarakɛlaw, jɛrɛjɛkuluw ani jamanadenw.

Lajɛ filanan na, sahelijamana 5 ninnu y'u fanga fara ɲɔgɔn kan jahadikɛlaw, binkannikɛlaw ani dɔrɔgufeerelaw kɛlɛli kama, olu ɲɛmɔgɔw ni Faransi jamanakuntigi, ka fara u dɛmɛbagaw kan, olu ye ɲɔgɔnye kɛ. U ɲɔgɔnye kun tun ye ka dɛmɛ doncogo boloda ka ɲɛsin sahelijamanaw ka jamanaduurukɛlɛbolo ma.

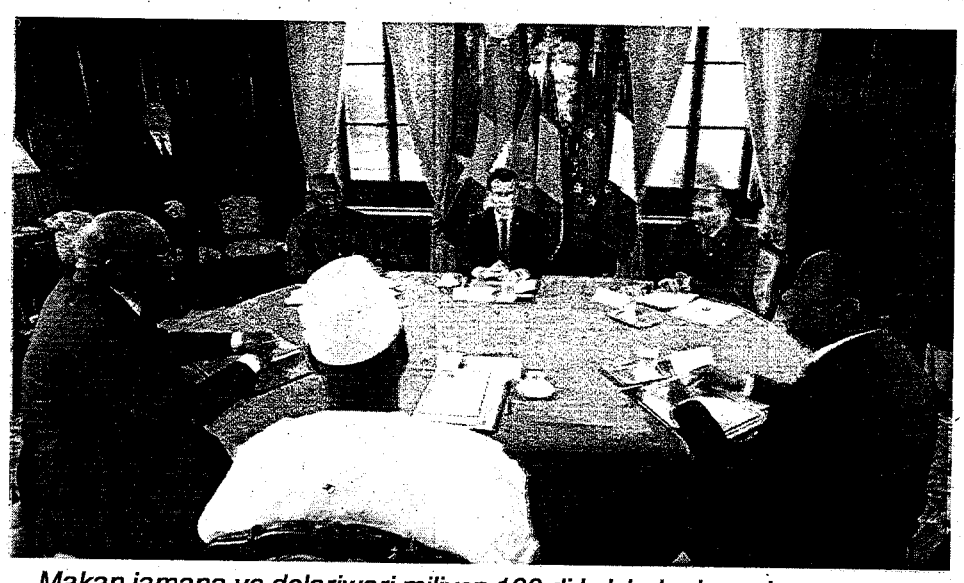

Makan jamana ye dolariwari miliyɔn 100 di kɛlɛbolo duuru jamanaw ma

Mali jamanakuntigi Iburahima Bubakari Keyita, sahelijamana 5 ninnu ka tɔn peresidan, Ɔrɔki Mariki Turisiyan Kabore Burukina Faso jamanakuntigi, Idirisi Debi Itino Cadi jamanakuntigi, Mohamɛdi Uludu Abudɛli Azizi Moritani jamanakuntigi, Mahamani Isufu Nizɛri jamanakuntigi an'u dɛmɛbagaw, Emaniyɛli Makɔrɔn Faransi jamanakuntigi, Anzela Mɛrikɛli Alimanjamana gɔfɛrɛnaman ɲɛmɔgɔ. U ɲɛnna fɔ la ka jamanaduurukɛlɛbolo dɛmɛnafoloko la. Dɛmɛbaga wɛrɛw tun bɛ lajɛ in kɛnɛ kan, i n'a Itali ani Bɛliziki minisiriɲɛmɔgɔw, ka fara Lamerikɛnw ni Peyiba ka cidenw kan. Diɲɛ jamana yɛrɛmahɔrɔnyalenw ka Tɔnba ka ciden, Afiriki kelenya tɔnba ka ciden, Ɛrɔpujamanaw ka tɔnba ka ciden, olu fana tun bɛ lajɛ in kɛnɛ kan. Jamana dɔw welela kɛrɛnkɛrɛnnenya la lajɛ kama, in'a fɔ Makanjamana ani Emira Arabu jamana kafolenw.

Emaniyɛli Makɔrɔn ye nin dunanba ninnu bɛɛ bisimila Faransi maabaso dɔ la, Sahelijamana 5 ninnu dɛmɛni kama. Jamanaduuru kɛlɛbolo labɛnni san fɔlɔ la, nafolo hakɛ min ka kan ka don o dafɛ, o bɛ bɛn Erowari miliyɔn 250 ma. Makan jaman y'a kanbɔ ni dolariwari miliyɔn 100 dili ye. Emira Arabu jamana kofolenw ye dolowari miliyɔn 30 dili boloda. O nafolow bɛ fara Ɛrɔpujamana ka tɔnba ta kan, Erowari miliyɔn 160 ani lamerikɛnw ta, doloariwari miliyɔn 60 ani Sahelijamana 5 kelen-kelen ta Ɛrɔwarimiliyɔn 10.

Lajɛ in ma dan nafoloko dɔrɔn bolodali ma. Lajɛkɛlaw da sera jamanaduurukɛlɛbolo fanga girinyali fana ma ni kalan, degeli ni kɛlɛkɛminɛn ɲɛnamaw ye. Kɛlɛboloba in, sɔrɔdasi 5000 ɲɔgɔnna, olu ka kan ka labɛn ka kɛ kulu 5 ye nka kulu 2 dɔrɔn de sera ka sigi senkan fɔlɔ. Mali dɛmɛni walasa fɔkabɛn minnu bolɔnɔbilala olu ka se ka sabati, lajɛ bolila o fana kan.

Nin lajɛ in ɲɔgɔnna wɛrɛ bɛna kɛ feburuyekalo nata, san 2018, walasa ka dɛmɛbaga wɛrɛw ɲini nafoloko siratigɛ la, bawo walasa jamanaduurukɛlɛbolo in ka baaraw ka to senna kudayi, o bɛ nafolo caman de kɔfɔ.

Madiba Keyita
Mahamadu Kɔnta

Jamaba bɔra ka persidan kɔrɔ Amadu Tumani Ture kunbɛn

ATT kunbɛnnijama tun bɛ ɲini ka lakanabagaw kɛɲɛ.

KƆNƆKO BE ƝE 8NAN NA

Bamakɔkaw bɔra kosɛbɛ ka peresidan kɔrɔ Amadu Tumani Ture kunbɛn, karidon, desanburukalo tile 24 san 2017.

Hakililajigin na, san 2012 kudeta senfɛ, Amamdu Tumani Ture ka fanga binna. O kɛlen, a taara a yɛrɛ kalifa Sɛnɛgali. O kɛ ni sisan cɛ, o bɛnna san 5 ani kalo 8 ma.

Jamanakuntigi Iburahimu Bubakari Keyita ye wele bila a balimakɛ ma, wele in jaabira.

Midiyanfan fɛ, ATT ka pankurun jiginna Senu pankurunjiginkɛnɛ kan.

Kunbɛnnijama barika bonyako jugu fɛ, lakanabagan ka baara gɛlɛyara u bolo. Jamana ɲɛmɔgɔ minnu nana ATT kunbɛn, minisiriɲɛmɔgɔ Abudalayi Idirisa Mayiga ni gɔfɛrɛnaman minisiri dɔw, ka fara politikitɔnw ɲɛmɔgɔw kan, an'a jjɛɲɔgɔnw n'a baarakɛɲɔgɔn kɔrɔw olu si ma se ka gɛrɛ a la diya la fo a selen pankurunjiginso bisimilaliso kɔnɔ.

ATT jiginna Bamakɔ an'a ka denbaya, kunnafondilaw gɛrɛli a la k'a ɲininka o fana ma nɔgɔya, jama caya fɛ ani ɲɔgɔndigi.

A ka kumaw kɛra, foli ni tanuni ye ka ɲɛsin jamanakuntigi Iburahimu Bubakari Keyita, o min y'a ɲini a fɛ, a segin faso la, ka tila ka pankurun bila ka taa a ta.

A ye foli lase a jatigiw ma, Sɛnɛgali Peresidan Maki Sali n'a ka jama. A kunbɛnjama, kɛrɛnkɛrɛnnenya la minisiɲɛmɔgɔ, gɔfɛrɛnaman, a baarakɛɲɔgɔnw n'a kanubagaw n'a lafasabagaw, a ye foli ni tanuni kɛ ka ɲɛsin ninnu bɛɛ ma.

A y'a ka nisɔndiya jira kosɛbɛ a segiini na faso la.

Lugayi Alimuludu
Mahamadu Kɔnta

KIBARU bakurubasanni (kalo 12 sɔngɔ) : - Mali kɔnɔ = Dɔrɔmɛ 400 - Afiriki kɔnɔ = Dɔrɔmɛ 800 - Jamana wɛrɛ = Dɔrɔmɛ 1.400

Mali ma mangoro caman sɔrɔ san 2017 kanpaɲi na

Jiriden suguya caman bɛ Mali kɔnɔ, a bɛ se ka minnu feere kɔkanjamanaw na. Nka o n'a ta bɛɛ, o jiridenw 80% ni kɔ bɛ toli u sunw kɔrɔ; kɛrɛnkɛrɛnnenya la mangoro. Yɔrɔ minnu jatelen don jamana kɔnɔ mangorobasɔrɔyɔrɔw ye, san o san dɔ bɛ ka bɔ olu ka mangoro sɔrɔta hakɛ la, k'a sababu kɛ mangoro bayɛlɛmani izinintanya ye, an'a lamaracogo gɛlɛyaw ye. Tiɲɛni min bɛ don mangoroko ni legimuko la, o hakɛ b'a ta 50% la fo 75. O de kosɔn jamana ɲɛmɔgɔw y'a ɲini ka jiridenw bayɛlɛmani izini dɔw dayɛlɛ, ka mangorotigiw dɛmɛ u ka se ka nafa sɔrɔ u ka baara la.

Ntɛnɛndon desanburukalo tile 11 san 2017, mangorotigiw ye lajɛ kɛ Bamakɔ Lotoli Azalayi la, san 2017 mangoroko jatew kiimɛniko la, mangoro bayɛlɛmako la, an'a feereliko la jamana kɔnɔ an'a kɔkan. Jagoko minisiri ka kɔrɔsigi dɔ n'o ye Dɛnba kanɛ ye, lajɛ in dayɛlɛli baaraw ɲɛmɔgɔya tun b'o ni Seyidu Keyita bolo, ale ye sɛnɛ minsiri ka kɔrɔsigiw dɔ ye. Mali sɛnɛkɛlaw ka bulonba Apekamu *(APCAM)* sekereteri zenerali Ibarahimu Sise, jamana marayɔrɔw mangoroko ɲɛmɔgɔw, mangorotigiw ka jɛkuluw ɲɛmɔgɔw ani dɛmɛbagaw fɛɛrɛko ni nafoloko la, nin bɛɛ tun b'a kɛnɛ kan. Lajɛ bolila fɛn min kan kɛrɛnkɛrɛnnenya la, o ye ka kanpaɲi kiimɛ, ka mangoro sɔrɔ hakɛ dɔn, ani ka gɛlɛyaw sɛgɛsɛgɛ k'u dɔn, fura ka ɲini u la.

Mangorotigiw ka jɛkulu ɲɛmɔgɔ Mukutari Fofana ye foli ni tanuni lase jago ni sɛnɛ cakɛdaw mangoroko ɲɛdɔnbaaw ma, u ka dɛmɛ na, k'a daminɛ mangoroforow kɔnɔ fo ka se mangoro feerebaaw ma kɔkan.

A jirala ko san 2017 kɔnɔ, Mali ye mangoro tɔni 64.730 sɔrɔ, kasɔrɔ san 2016 mangoro sɔrɔlen bɛnna tɔni

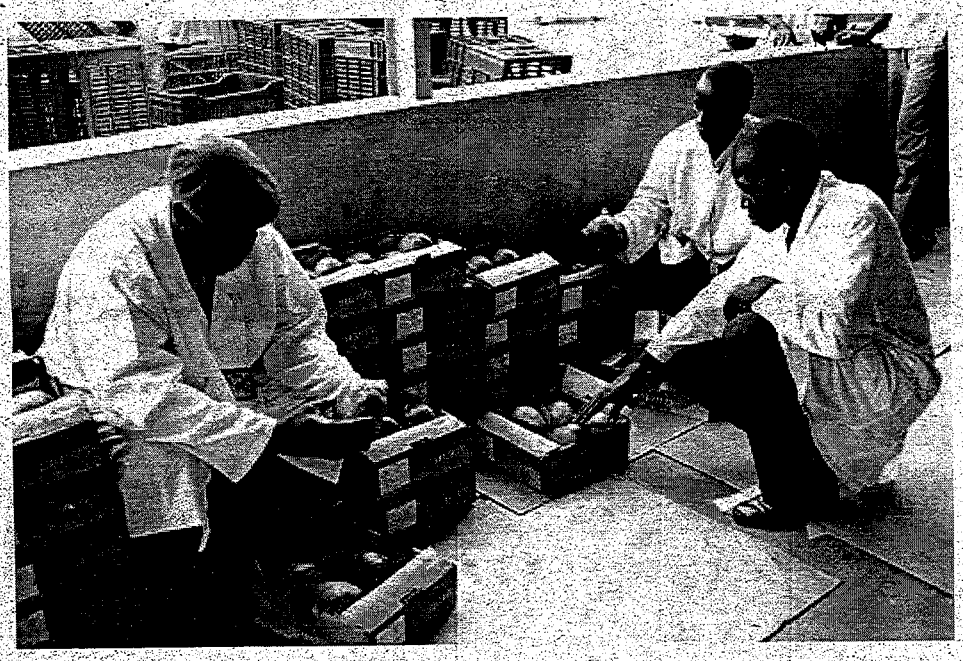

San 2017 kɔnɔ, Mali ye mangoro tɔni 64.730 sɔrɔ

67.315 ma. O jate in sɔrɔla k'a sababu kɛ jateminɛw ye suguw la. Mangoro hakɛ min dunna mɔgɔw fɛ k'a sɔrɔ wari ma minɛ u la, o t'o jate in na. Yaalayaalakɛlaw ye minnu feere, olu fana hakɛ t'a la. Minnu tolila o hakɛ t'a la.

Gɛlɛya wɛrɛw donna mangoroko la; n'o ye yɛlɛmani min donna mangorojago kɛcogo la. Ɲinan Mali bɔnɛna a ka mangoro la kɛmɛsarada la ni 50 ye. Flɲɛ kolonba dɔw cira awirilikalo tile 20, ani mɛkalo tile 2 n'a tile 13 san 2017; olu juguyara mangoirow ma kosɛbɛ. Mangoroden misɛn caman bonna o senfɛ.

Mangoro hakɛ min labɔra ka feere kɔkan, o sera tɔni 16.879 ma : O kɛmɛsarada la, 76 ye Kɛnti ye. O bɛnna tɔni 12.000 ma. Sɔrɔ mumɛ na 15% ye Keyiti ye; 4,39% ye Ameli ye; 3,74% ye Walansiya ni mangoro suguya tɔw ye. Sefawari miliyari 7 ni kɔ sɔrɔla o mangorofeere in na. Nka mangoro hakɛ feereta kɔkan, caman bɔra o la k'a sababu kɛ gɛlɛya dɔw ye jamana kɔnɔ an'a kɔkan. I n'a fɔ gɛlɛya min kɔlɔsira Abijan batondankan na; yɔrɔ sɛbɛkɔrɔ fara, sira sɔrɔli ma nɔgɔya. I tun bɛ mɛn k'a sɔrɔ i ma baton sɔrɔ ka mangorow ta ka taa u feere kɔkan. Kɔnɔwarijamana sɔrɔdasiw ye murutili min kɛ waati dɔ la, o bɛnna ni mangoroko kanpaɲi ye, sira tun tɛ sɔrɔ. Ka mangoro walima jiriden suguya wɛrɛ feere. Marɔku jamana na, i tun bɛ mɛɛn faamaw bolo o sariyaw matarafayɔrɔw la. Nin bɛɛ kɔfɛ, Mali mangoro bɛ tɛmɛ jamana o jamana fɛ fo k'a se feereyɔrɔ la, i tun bɛ mɛɛn tirikitɔrɔkɔ la o duwaɲɛw fana bolo. Mali yɛrɛ kɔnɔ, mangoro bɛ lamara minɛn minnu kɔnɔ feereli kama, o ɲumanw sɔrɔli ka gɛlɛn; mangoro feereyɔrɔ man ca Mali bolo bilen; hali ɲagami fana donna mangoro kɔkanfeere la; mɔgɔ caman b'a dogo ka bɔ n'a ka mangorow ye ka taa u feere, jateminɛ tɛ se ka k'olu kan hakɛko la, ani wari mumɛ min sɔrɔla u la, o si dɔn man di.

Nin gɛlɛyaw ye Mali mangoro sɔrɔ; nka a sera ka tɔni 10.439 feere Afiriki kɛɲɛkayanfan larabujamanaw ni Afiriki fan wɛrɛw fɛ, ka tɔni 6.440 feere Erɔpu gun kan. Mangoro hakɛ min dunna jamana kɔnɔ, o sera tɔni 22.768 ma. Fɛn min ye mangoro bayɛlɛmani ye k'a ja feereli kama, Mali jigi tun b'o tɔni 87 sɔrɔli kan; nka a ma se ka dɔwɛrɛ sɔrɔ o la tɔni 66.11 kɔ. O b'a jira ko laɲini sabatira ni 76% dɔrɔn ye. O mangoro jalan yɛrɛ minnu sɔrɔla, Mali sera ka tɔni 30.59 de feere olu la; o wari hakɛ surunyara sefawari miliyɔn 100 na. Mangoro tɔni 12.115 sera ka bayɛlɛma ka kɛ jilamaw ni mangorodorow ye.

Lajɛ in kɛnɛ kan, jagoko minisiriso ka ciden ka kumaw sinsinna gɔfɛrɛnaman ka dɛmɛw kan ka ɲesin mangoroko kanpaɲi ma, minnu kɛra jagoko ni sɛnɛko minisirisow fɛ; kɛrɛnkɛrɛnnenya la, u ka fɛɛrɛtigɛcakɛdaw fɛ. Sabula o cakɛda ninnu jɔyɔrɔ ka bon kosɛbɛ mangoroko yiriwali la jamana kɔnɔ, ka da a kan, mangoro ye warisɔrɔdaba ye Mali bolo. San 2017 in kɔnɔ, minisiriso fila ninnu labanna ka mangoro ɲuman sɔrɔli fɛɛrɛw labɛn ani ka wulikajɔ kɛ ka dɛmɛ don bayɛlɛmamangoro feereli yamaruya sɔrɔli la. Jagoko minisiriso ka ciden seginna k'a jira, k'u bɛ ka siran, mangoro feereliko la Erɔpu gun kan, o bɛna bila sira ɲuman kan cogo min na; sabula o jamanaw mɔgɔw ka sɛgɛsɛgɛli fanga ka bon fɛnɲumanko la. Ni fɛn o fɛn m'u ka dunfɛnko sariyaw matarafa, o tɛ don u ka jamana kɔnɔ, hali n'o y'a sɔrɔ u donna u tɛ feere yen. O siratigɛ la, a b'a ɲini mangorotigiw fɛ, u k'u timinandiya mangoro ɲuman sɔrɔli waleyaw matarafali la.

Dusu Jire
Dɔkala Yusufu jara

Fɛn tɛ ka bɔ binkanniwalew la jamana kɔrɔnyanfan fɛ

Gundamu sɛkɛkili dugu min bɛ wele Duwekire, n'a bɛ Gundamu ni tumutu furancɛ la, o sugu ye kari ye. A don mana se sannikɛlaw ni feerekɛlaw, bɛɛ bɛ yen sɛgɛrɛ. A ka ca a la, binkannikɛlaw fana de b'o sugudon in bɛlɛn, ka taa sirada sugujɔlaw ɲɛ k'u bɔnɛ u bolofɛnw na, ka dɔw faga ani ka mɔgɔ dɔw minɛ kataa n'u ye.

Hakililajigin na, a bɛ san fila bɔ bi, Mali sɔrɔdasi minnu dagalen bɛ Gundamu, olu ɲɛmɔgɔ Mulayi Uludu Tuhami fagara u bɔtɔ Duwekire sugu la. Ale n'a ka sɔrɔdasi dɔw binna binkannikɛlaw ka jan kɔnɔ a don na. U tun bɛ munumunu na yɔrɔw la ka sigidalamɔgɔw ka basigi sabati. Karidon, desanburukalo tile 10, san 2017, tuma min na sugudenw ye seginni daminɛ, dɔw bɛ ɲɔgɔmɛw kan, dɔw bɛ faliw kan, dɔw bɛ kurunw kɔnɔ, dɔw yɛrɛ bɛ mɔbili fangamabaw kɔnɔ k'u taayɔrɔw sɛgɛrɛ, binkannikɛlaw de bɛ dankari u la. O kasaara dɔ ye Abubeyirata sɔrɔ. Ale bɛ bɔ Farasi ; mori lakodɔnnenba don. Jɛkulu min tubabukan daɲɛ surun ye Seziya (CJA), o tɔden don. Mɔbili dɔ b'a fɛ a ka sofɛrikɛ bɛ bɛ sugujɔw kɛ ni min ye. Binkannikɛlaw tun bɛ cɛnɛcɛnkanmɔbili ɲɛnama tan ni fila ɲɔgɔnna kɔnɔ, u dɛnnen tun bɛ tu kɔnɔ k'o mɔbili in makɔnɔ. Sugu bannen, u kɛlen ka mɔbili fa minɛnw ni sugujɔla dɔw la ka siraminɛ, tuma min na u ye kɔ tigɛ sanni k'u se gitɔrɔn ma, jaa binkannikɛlaw tun b'o yɔrɔ in na ; olu ye muguwuli mɔbili la k'a lajɔ. Mɔbili in lakanabaaw fana na kɛ k'u firifiri n'u ka maramafɛnw ye ; nka u fanga ma se ko la bilen. U dɔ kɔni sera k'a timinandiya ka Abubeyirata den labɔ mɔbili kɔnɔ ka taa o ɲɛmadogo buguda dɔ la. O buguda in ni binkanni kɛyɔrɔ cɛ tun tɛ tɛmɛ mɛtɛrɛ 200 ɲɔgɔnna kan. Den in si hakɛ bɛ san 13 la. Nka min sera k'o kɛ ale yɛrɛ joginna kisɛw fɛ. Mɔgɔ caman joginna mɔbili kɔnɔ. Minɛn fɛn o fɛn tun bɛ mɔbili in kɔnɔ, binkannikɛlaw y'o bɛɛ labɔ ka taa n'u ye. O y'a sɔrɔ tasuma bɛ mɔbili la u kɔ, sugujɔla fagalen dɔw suw b'a kɔnɔ. Su silen minnu tun tɛ se ka ta ka taa yɔrɔ jan na bilen, u y'olu sudon yen, ka taa dɔw su don Farasi ani Tumutu. A na kɛ ni Abubeyirata yɛrɛ tun bɛ mɔbili kɔnɔ. A ka samaraw de yera a kɔ joli b'olu la ; n'o tɛ a yɛrɛ ma ye halibi ; i b'a sɔrɔ binkannikɛlaw taara n'a ye. A su don walima a bɛ ni na, mɔgɔ si t'o dɔn fɔlɔ.

Ntɛnɛdon, n'o ye binkanni in duguje ye, Suwɛdi jamana mɔgɔ dɔw ni Minusima sɔrɔdasi dɔw nana kisɛkɛsu dɔw fililenw sɔrɔ yen k'olu ta taa n'u ye. U ye yɔrɔ sɛgɛsɛgɛ fana k'a dɔn, ni binkannikɛla ninnu tɛ ka pɛrɛnbaraninw don dugu jukɔrɔ yɔrɔ dɔ la.

Ɲafunke sɛrɛkili fana na, mɔgɔ minnu bɛ ka kuranjuruw walima telefɔnijuruw don yɔrɔw la, bin kɛra olu kan ka dɔw faga, sibiridon, desanburukalo tile 9, san 2017 Gɔnfo dugu kɔnɔ. O ni Janke dugu cɛ ye kilomɛtɛrɛ 3 ɲɔgɔnna ye tilebinyanfan fɛ. Maliden 4 ani togo jamanaden 1 b'o mɔgɔ fagalenw na. Seere dɔw sɔrɔla dugu kɔnɔ, k'a fɔ ko binkannikɛla marifatigiw kɛlen k'u ka mɔbili lajɔ, mɔgɔ 5 tun b'a kɔnɔ. U y'u labɔ ka mugu wuli u la kunkoloyanfan fɛ, ka taa n'u ka mɔbili fana ye. Mɔgɔ fagalen dɔ somɔgɔ fana y'a sɛmɛntiya, ko binkannikɛlaw tun y'u minɛ fɔlɔ ka kangari da u ye; k'u ka baara in dabila. Mali sɔrɔdasi minnu dagalen don Lere, olu nana mɔgɔ fagalen ninnu suw ɲini dugumɔgɔw fɛ, ka taa u suturali kɛ Lere.

Alimahdi Ture
Seku A Mayiga
Dɔkala Yusufu Jara

Hadamaden ye fali kɛ sokɔnɔbagan ye kabini sankɛmɛtannan waati la

Fali ye sokɔnɔbagan ye sisan; n'o tɛ ntɔrɔnmafɛn min don, a buruju bɔra kungokɔnɔbagan dɔ la. Diɲɛ kɔnɔ mɔgɔ caman y'a sɔrɔ Larabujamanaw fɛ. Fali cɛman bɛ wele falikɛ, a musoman bɛ wele falimuso. U den bɛ wele faliden. Fali kasikan ka bon kosɛbɛ.

Fali cogoyaw

Bagan ntɔrɔnmaw dɔ ye fali ye. A ka kɔnɔmaya kuntaala ye tile 360, (san kelen). A bɛ bin dun. Fali baloli ka nɔgɔ, sabula a bɛ fɛn caman dun. Faliw farikolo cogoyaw tɛ kelen. So ka bon ni fali ye. Fali tulo ka bon ni ntɔrɔnmafɛ tɔ bɛɛ tulo ye. Ji bɛ k'a farikolo labɔ, a bɛ cɛncɛnmayɔrɔ kun. O ji min b'a farikolo la, o de b'a to ni a fari bɛ suma teliya la. Fali ku b'i n'a fɔ misi ku bɛ cogo min na, k'a laban ni bunsanba ye. A b'i n'a fɔ a ɲɛw bolen don ka sin duguma, ka tɛmɛ so taw cogoya kan. Fali ntɔrɔn ka farin kosɛbɛ tanni na. A kɔkolo fana ka jan. Galakakolo duurunan min bɛ ntɔrɔnmafɛn tɔw la, o tɛ fali la. A ntɔrɔn kolo ka gɛlɛn ni so ta ye; hali n'a ka dɔgɔ ka tɛmɛ o kan. Boli la, a ma se i ka nɛgɛ don a ntɔrɔn na bilen, fo n'a bɛ baara la. Fali siw ka kunba, k'u janya, k'u ɲɛɲɛya. Fali jaki ka surun, bunsan sirajuru jɔlen b'o kan; nka o kuntaala man ɲan. A janyanenba ye santimɛtɛrɛ tan ni fila ɲɔgɔnna ye. Fali farikolo ɲɛ bururilama don; nka a kɔnɔkɔrɔla (nagakɔrɔla) ka jɛ, k'a ta a dabara n'a mun na ka yɛlɛn dɔɔnin, o fana ka jɛ. Sokɔnɔfali dɔw finman don; o ka ca Beri fanfɛlaw la. Dɔw farikolo ɲɛ b'i n'a fɔ finman ni nɛrɛ ɲagaminen; olu ka ca Puwatu yɔrɔw la. Fali jɛmanw fana bɛ yen; olu ka ca Eziputi jamana kan. Fali minnu farikolo ɲɛ bugurijɛlama don, a ka ca a la, olu jakisi finman don. Nka kungokɔnɔfali caman farikolo ɲɛ ye finman saniman yɛ, ka surunya cɛncɛn ɲɛ cogoya la, walima k'a kololabilenya dɔɔnin. O fari suguya caman ye kungokɔnɔfali ye; u bɛ sɔrɔ Tibe fanfɛlaw la. Fali kasikan ka bon kosɛbɛ; wa ka kasi kuntaala ka jan dɔɔnin.

Bagan suguya minnu bɛ jate faliw ye

Bagan dɔw kunkolo cogoya, u kankala cogoya, an'u senw cogoya kosɔn, u bɛ jate faliw ye, o de la danfara bɛ u ni ɲɔgɔn cɛ ka da u sɔrɔyɔrɔw kan.

Afiriki sokɔnɔfali buruju bɔra a kungokɔnɔfali la. O fali suguya in tun b'a dan ma; nka a bɛ sɔrɔ diɲɛ fan caman fɛ bi. N'o tɛ a tun ka ca Afiriki kɔrɔnyanfan de fɛ kosɛbɛ; kɛrɛnkɛrɛnnenya Somlai jamana kan.

Azi gun kungokɔnɔfali ka ca o gun cɛmancɛyanfan fɛ. Mɔgɔw y'a caman minɛ k'u lamara u bolo sow kɔnɔ, Endujamana kungokɔnɔfaliw fana bɛ yen. Jamana minnu fana ni Edujamana bɛ danbɔ kɛɲɛka fɛ ka digi tilebin kan, u bɛ sɔrɔ yen fana. Tibe mara kungokɔnɔfaliw ka ca Limalaya kungo de kɔnɔ kosɛbɛ.

Fali suguya minnu tun bɛ sɔrɔ Erɔpu gun kan, an bɛ don min na olu silatununna. N'o tɛ u tun bɛ sɔrɔ gun woroduguyanfan fɛ; ani ka digi kɔrɔn kan dɔɔnin, u tun bɛ sɔrɔ yen.

Diɲɛ kɔnɔ ,cakɛda min ɲɛsinnen bɛ kungokɔnɔbaganw ni falenfɛnw kunkankow ma, n'a tubabukan daɲɛ surun ye Iseyɛni (UICN), o y'a jira ko bagan suguya caman minnu bɛ ka silatunun, ko fali b'olu la.

Sokɔnɔfali dɔw fana yɛlɛmana kungo kɔnɔ tuguni ka kɛ kungokɔnɔfaliw ye. O fali suguyaw bɛ sɔrɔ Ositarali ani Ameriki gun de kan kosɛbɛ.

Fali nafa seko ni dɔnko kɔnɔ

Fali kɛra mɔgɔw makoɲɛbagan ye a mɛɛnna. A kɛra taamasiyɛnminɛfɛn fana ye mɔgɔw bolo joona. Nka ka fali kɛ jateminɛfɛn ye, o ye sigidalako de ye. N'u ko fali bɛ ɲuman walima juguman kofɔ, i b'a sɔrɔ u y'o de jateminɛ a la. O ɲuman dɔw ye hinɛ ani muɲu ye. Juguman sira fɛ, u b'a fɔ ko a bɛ nalomaya ani dusu kasi kofɔ. Kɛrɛnkɛrɛnnenya la, Eziputi jamana mɔgɔ dɔw ye fali taamasiyɛn ni fɛn bilenman ye, k'a kɛ siranɲɛfɛn ye, k'a bɛ ko jugu kofɔ. Nka fali ye fɛn ɲuman ye kerecɛn dɔw bolo; sabula olu b'a fɔ, k'a ye Yesu Kirisita ta. O n'a ta bɛɛ, kerecɛn dɔw fana t'a fɛ; sabula k'a bɛ cɛnimusoya mankutu, k'o malo fara ka bɔ mɔgɔ ɲɛ na. Nsan a caman bɛ da mɔgɔw fɛ diɲɛ kɔnɔ ka fali tɔgɔ don olu la, ka mɔgɔw ka kirinnenya, u ka kodɔnbaliya an'u ka fatɔya kofɔ. Ka hɛrɛ tigɛ mɔgɔ la, k'a b'o kofɔ. Basigibaliya, hakiligoya ani kɔnɔnanjuguya, k'a b'o fana kofɔ. Fali tɔgɔ bɛ seko ni dɔnko caman na mɔgɔw bolo. Gafe dɔw bɛ sɛbɛn ka fali kɛ dɔ taamasiyɛn y'o kɔnɔ. Dɔnkili dɔw fana bɛ da ka faliyako don o la. Fali bɛ sinimanw na, a bɛ jaw la; i n'a fɔ mɔgɔ minnu bɛ nataliyew dilan.

Mɔgɔw ye fali kɛ taamakɛlan ye

tarikiw y'a jira, ko fali ye kungokɔnɔbagan filanan ye misi kɔfɛ, mɔgɔw ye minnu minɛ ka lamara so kɔnɔ. Kɛrɛnkɛrɛnnenya la, u ko fali buruju bɔra Afiriki kɔnɔ, babolo min bɛ wele «Nili» Eziputi jamana na, o falá kɔnɔnaw na. O seereyalen don; sabula, fali ye Eziputi jamana labɔ kabini sankɛmɛduurunan waatiw la, ka kɔn Nabila Isa tile ɲɛ. Falimara daminɛna Eli Omari maraw fɔlɔ de kɔnɔ, ka Maadi mara lasɔrɔ sankɛmɛ wɔɔrɔnan daminɛwaati la. Falimara

Mɔgɔw bɛ faliw doni dugusiraw kan

donna Mesopotami mara kɔnɔ sankɛmɛwɔɔrɔnan banwaati la.

Fali kɔnna ka kɛ yɛlɛnkanfɛn ye joona mɔgɔw bolo. U bɛ doniw siri u la ani ka yɛlɛn u kan, hali ni kuma fila tun bɛ ka fɔ fali kan, sabula dɔw ko fali bɛ ɲuman kofɔ, dɔw fana k'a bɛ juguman kofɔ. Fiɲɛ dɔw bɛ fali la: a ka jugu sanni a ka kolon; sabula a bɛ tanni kɛ, a bɛ wagasili kɛ. Fali hakili ka di, a baloli ka nɔgɔ; ka da a kan a bɛ ban dunfɛn min na, o man ca.

A bɛ boli kosɛbɛ fana; a dɔw bɛ km5 boli lɛrɛ kelen kɔnɔ. Fali bɛ se ka ji litiri 40 min don o don; a bɛ se ka doni kg 50 fo 100 fana ta. O waleya ninnu de ye fali kɛ fɛn kanunenba ye mɔgɔw bolo. Fali labaaracogo kɔrɔ k'a sɔrɔ sebɛnni ma daminɛ, hali ni ɲininiw ma se k'o bɛɛ da kɛnɛ kan an ye, a taamasiyɛnw fɔli kɔni ye kunnafoni caman di an ma ka taa a fɛ.

A jirala ko mɔgɔw tùn bɛ faliw doni k'u juruninton ɲɔgɔn nɔfɛ dugusiraw kan. Tuma dɔw la fali 1000 tun bɛ se ka tugu ɲɔgɔn kɔ, u doninen balow la ka furancɛ janw minɛ.

Fali bɛ bagankɔlɔsi kɛ

kabini tuma jan, mɔgɔw ye fali kolon k'a bila baw ni sagaw cɛla a k'u kɔlɔsi, waraw kana se k'u minɛ. Nka baganko don; a bɛ se k'o kɛ a ɲɛma, walima k'a kɛ ni tɔkajɛ ye. Wara minnu ka jugu baw ni sagaw ma kungo kɔnɔ kosɛbɛ, o ye waraninkalan ani wara suguya dɔ bɛ Ameriki gun kɛɲɛkayanfan fɛ, u bɛ min wele tubabukan na kɔyɔti (coyote). Nka fali ka se k'u tanga jakumawaraw ni ɲalaw mantɔɔrɔ ma, siga b'o de la; hali wulu min ye sokɔnɔbagan ye i n'a fɔ a yɛrɛ, abɛ se ka baw ni sagaw tanga olu maantɔrɔ ma. Fali ni bagan misɛnninw mɛɛnni ɲɔgɔn kan, o de b'a bila k'u lakana. A koloncogo de b'a kɛ n'a tɛ sɔn fɛn wɛrɛ ka se u ma a ɲɛna. Fali ladonni ka nɔgɔ, a bɛ mɛɛn si la; wa mɔgɔw k'a kolon k'a bila u sagolakow la (i n'a fɔ u bɛ wulu kolon cogo min; ani bagan suguya dɔ bɛ Ameriki gun woroduguyanfan fɛ, u bɛ min wele tubabukan na «lama», u b'o fana kolon min na, kɔlɔsili kama).

Fali bɛ se hali ka jiri ɲɔnimaw buluw dun. A jɔyɔrɔ ka bon bagan misɛnninw marali la. O de la, kabini waati jan, mɔgɔw ye nsiirin caman labɛn, fali ni ɲala tɔgɔ bɛ minnu na.

Dɔkala Yusufu Jara

Furujoona ye gɛlɛya ye musomannin ma

Hadamadenw hakɛ jateminɛni min kɛra Mali kɔnɔ kɛnɛyako la san 2012-2013 kɔnɔna na, o y'a jira ko 50% muso la minnu si hakɛ b'a ta san 15 la ka se 49 ma, olu furula k'a sɔrɔ u ma san 18 sɔrɔ. O jateminɛ kɛlen y'a jira ko 20% musomanninw na, olu furula k'a sɔrɔ u ma san 15 sɔrɔ, 50% furula k'a sɔrɔ olu ma san 18 sɔrɔ. Minnu si hakɛ bɛ san 16 la, olu 6,8% ye garijɛgɛ fɔlɔ sɔrɔ; minnu si hakɛ bɛ san 18 na 58,7% denbatigi furula.

Furujoona bɛ musomannin bali kalan na. San 2014 denmisɛnnin 999.866 minnu si hakɛ tun b'a ta san 7 la ka se 12 ma, olu 60% tun ma don kalan na, o bɛɛ fana tun ye musomanninw ye.

Kɛnɛya nasira la, o ka jugu n'a tɔ bɛɛ ye. Musomannin minnu y'u den fɔlɔ sɔrɔ k'a sɔrɔ u si hakɛ ma san 18 sɔrɔ, olu 30% sugunɛkɛbana ka ca olu la, caman y'a den bange k'a sɔrɔ a waati ma se, caman yɛrɛ tora musokɛlɛ la. Muso hakɛ min bɛ fatu tin kan, 15% ye musomanninw ye.

Mali marayɔrɔ fɔlɔ n'o ye Kayi ye, musomanninw ka furujoona ka ca yen. Tungafɛtaa ka ca o yɔrɔ la. Mansaw fana bɛ ban u denmusow ka furu u sakolacɛw ma.

Gofɛrɛnaman kɔni ye sariya ta musomanninw ka san 18 kɔnɔ ka sɔrɔ ka furu; nka halibi a caman bɛ furu k'u si hakɛ to san 13 la.

Forobabaara kɛlen bɛ yɛrɛsakokɛ ye bi

Yɛrɛmabila ani ɲɛmɔgɔw ka kunbɔkola kɛlen bɛ sababu ye, k'an ka jamaŋa jigin dingɛ kɔnɔ. Nin waleya fila in ye baarakɛbaliya kolokolo an ka jamana kɔnɔ.

Jamana si tɛ se ka jɔ yɛrɛsakokɛ ni yɛrɛmabila kan. Bɛɛ b'a la ka kule, ko baara tɛ jamana kɔnɔ. O bɛɛ la minnu ye baara sɔrɔ, o caman tɛ ka baara sariyaw labato. Filen ni galama mana ci ɲɔgɔn na, bɛɛ bɛ wuli ko an b'an ka hakɛw nɔfɛ. An dun b'a mɛɛn, ko n'i b'i ka hakɛw ɲini, a ka sɔrɔ i b'i ka kɛtaw kɛ.

Mali baara bɛ daminɛ sɔgɔmanɛgɛ kanɲɛ 7 tɛmɛnen ni sanga 30 ye. Yala e bɛ k'o sarati in labato wa? Dɔw yɛrɛ mana se

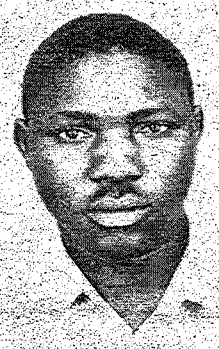

Isa Jalo

baarakɛyɔrɔ la, olu bɛ karan u yɛrɛ makow ɲɛnabɔli ma fɔlɔ, ka faso ta bila kɔfɛ, k'o tɛ kɔrɔtɔko ye; sabula k'i b'o la fo k'i taa eretɛrɛti la.

Mɔgɔ caman tɛ baarakɛwaati labato, kuma tɛ baara kɛli ma. Baarakɛlaw jateminɛni banna, o nana ni yɛrɛsakokɛ ye. Mɔgɔw ka kan k'a to u hakili la, ko filɛbaa wɛrɛ bɛ muso ɲuman na n'a cɛ tɛ. Baara de bɛ mɔnɛ bɔ mɔgɔ la, ka tɔgɔdiya d'i ma baarada la. Waatiw tɛmɛna, baarakɛla ka yɛrɛdi an'a mɛɛnni baara la, o jate tun bɛ minɛ k'a sannayɛlɛn. Nka bita bɛ ɲini ka kɛ sakolamɔgɔko ye. An b'o kɔlɔlɔ de kɔnɔ sisan. Sanni an ka baara sɔrɔ ani baara sɔrɔdon an bɛ min fɔ, an bɛ ɲinɛ o kɔ baara kɔnɔna na. Taali tɛ kɛ baarakɛyɔrɔ la a tuma na bilen, baara yɛrɛ tɛ kɛ a ɲɛma bilen. Baara jiginwaati fana tɛ kɔnɔ bilen. Baarakɛyɔrɔ caman kɛlen bɛ barokɛyɔrɔw, tɔnsigiyɔrɔw, paridalajɛyɔrɔw ani wusulanfeereyɔrɔw ye. Taadon kelen yɛrɛ tɛ dɔw la u ka baarakɛyɔrɔ la bilen. I mana min ye don min na, o don. Nin waleyaw de kɛlen bɛ k'an ka jamana to kɔfɛ. Baarakɛbaliya bɛ min tiɲɛ du ma, a b'o fana de tiɲɛ jamana ma. A bɛ dɔ fara faantanya fanga kan.. Jamana ɲɛmɔgɔw k'a lajɛ; n'o tɛ forokonin bɛ ɲini ka to a dogisara la. Mɔgɔ tɔw ta kɛlen bɛ dimimuɲu dan bɛɛ ye.

Misali la, gɔfɛrɛnaman ka lakɔlisow la, don caman na lakɔlidenw bɛ to taakasegin na, ko u ka karamɔgɔw tɛ yen. Tuma dɔw la, kalandenw bɛ dɔgɔkun kelen k'o taakasegin na kalan tɛ kɛ. Kalo dun mana sa o yɔrɔ tɛ ye u ka sarako la. Ni mɔgɔ bɛ baara o baara kɛ, a kɛ ni laadiriya ye.

Isa Jalo ka bɔ Kɔdugu, Dugabugu komini na Kati

Sanubɔ dantɛmɛ bɛ ka dugukolo tiɲɛ

Yaya Mariko

Kabini lawale la, sanu bɛ bɔ Manden kɔnɔ. Tarikiw y'a jira ko Kankun Musa ni mɔgɔ 60.000 bɔra Manden sanubɔrɛ b'u bɛɛ kɛrɛ la ka Makan jamana sɛgɛrɛ hiji la. O sanu caman tun bɛ bɔ; nka olu tun bɛ ji ɲuman sɔrɔ ka min. Nka sisan, faamaw ni setigi caman ye mansinw san ka bila sanubɔ la u yɛrɛ ye. U ye ba kɔnɔna bɛɛ kɛ bɔgɔji ye. Jikɔnɔfɛn caman sara; jɛgɛw b'o la. Jinɔgɔ bɛ ka gɛlɛya don baji minni na. San 2017 in kɔnɔ, sanuɲininaw kundara Tɔnɔkalakura-Badala kan, Ɲɛnà komini na. Mansintigi tun bɛ se mɔgɔ 30 ɲɔgɔnna ma. An tun bɛ jɛgɛ fitinin min sɔrɔ ka kɛ an ka naw na, o tɛ ka sɔrɔ bilen; sango ka se feereta ma.

Hadamaden ye tiɲɛnikɛla ye. A b'a ka sigida tiɲɛ, ka yɛlɛma mɔgɔ wɛrɛ ka sigida la k'o fana tiɲɛ. O de kosɔn surukuba ko Ala ma ko hadamaden ɲɔgɔnna fɛn jugu ma da. An bɛ surukuba ka kuma tiɲɛtigiya. Sabula bi, balimaw ma da ɲɔgɔn na. An tɛ ɲɔgɔn fɛ, an t'an ka sigida fɛ, an t'an yɛrɛ fana fɛ. Sabula sigida tiɲɛbaa ye yɛrɛmakosala ye. **Yaya Mariko ka bɔ Senu - Bamakɔ**

Sumanw sɔngɔ ye gɛlɛyali daminɛ kabini sisan

Nin waat in na baara gɛlɛn bɛ Surukun, hali ni samiyɛ ma diya; bawo «bɔ -n -ɲɛ, bɔ-n-ɲɛ, o laban ye boli ye». Sɔrɔ ma kɛ ɲinan; bagandunantigiw fana bɛ ka caya anw fɛ yan. Anw ka kan ka jɔrɛ n'an ka misiw ni baw ni sagaw ye kosɛbɛ.

San 2017 ma kɛ sɔrɔba san ye. San tɔw la, sumanfeerelaw bɛ siran julaw ɲɛ. Nka ɲinan, julaw bɛ siran sumanfeerelaw ɲɛ; n'o ye sɛnɛkɛlaw ye. Sabula hali ni sɔrɔba ma kɛ, kelenkelenninw ye dɔ sɔrɔ; nka o mɔgɔ minnu ye dɔ sɔrɔ, olu caman hakili la k'u bɛna kɛ fɛntigi ye ɲinan. San tɔw la nowanburukalo kɔnɔ sumanw sɔngɔ tun man gɛlɛn. Nka ɲinan, Ɲɔtigiw kɛlen bɛ ka sumanw sɔngɔ bila u yɛrɛw sagɔ la. Ni sumanw sɔngɔnkɔ tora nin cogo la sɛnɛkɛlaw sago la, mɔgɔ caman na yɛlɛma malo kan ka ɲɔ to yen. Sabula malo sɔngɔ bɛ ɲini ka diya ni ɲɔ ta ye. Bawo a tɛ san sɔngɔ min bɛ ɲɔtigiw da la ɲinan, wajibi la mɔgɔw bɛ yɛlɛma malo kan. Sɛnɛkɛla minnu ye sɔrɔ kɛ ɲinan, u k'a kɔ ta ni hakili ye. Ni dɔ bɔra yen, dɔwɛrɛ bɛ na. Ni gɛlɛya bɔra yen, nɔgɔya bɛ fɔ a kɔ. Ala k'a kɔ nɔgɔya.

Banba Jara ka bɔ Surunkun - Gangaran, Tukɔtɔ komini na Kita

Mɔbilitigi fɛn o fɛn mana se ka bɔ Sirakɔrɔla ka Ɲamina sɔrɔ, o bɛ ɲangaran dɔn

Ne bɛ nin bataki in ci Kibaru ma k'an ka yɔrɔ kunnafoni di. Sirakɔrɔla ni Ɲamina cɛ fɛtɛmɛni kɛlen don ŋangarandɔn ye. A tɛ tɛmɛ kilomɛtɛrɛ 75 kan; nka mɔbiliw bɛ lɛrɛ 6 fo 7 k'a kan, a tiɲɛko jugu fɛ.

Sisan mɔbilitigi dɔw mana bɔ Kulukɔrɔ fanfɛ ka se Sirakɔrɔla, olu bɛ tɛmɛ ka se Bananba ka sɔrɔ ka Ɲamina magɛn. O y'a damana sira jan wɛrɛ ye.

Ne b'a ɲini jamana ɲɛmɔgɔw fɛ, u k'u hakilito Sirakɔrɔla ni Ɲamina cɛ siraba dilanni na.

Modibo Buwarɛ ni Baba Tarawele ye sisɛfeerelaw ye Bamakɔ suguba la Legemu kɔrɔ. U k'u bɛ foli kɛ Aja Buja Kɔntɛ; Umu Berete ani Umaru Jara la Arajomali la.

Modibo Buwarɛ sisɛfeerela don Bamakɔ

Forobanafolo dunni ye wasoko ye duguba kɔnɔ

Mali dugubaw kɛlen bɛ forobanafolo kasaarayɔrɔw ye. Fosi tɛ bɔ a la, hɛrɛ bɛ tilen, hɛrɛ bɛ si. Mɔgɔw bɛ forobanafolo dun k'u jigi da a kaso kan. O de la Bamakɔ kasobonba kɛlen bɛ Mali forobanafolodunnaw jabala ye.

Wula kɔnɔ, mɔgɔ caman tɛ sɔn ka forobafɛn dun. Sabula n'i y'a dun, fosi t'o ɲɛ i b' a sara diyagoya la. I ka suman sɔrɔlen walima i ka bagan dɔ bɛ minɛ ka feere, k'a jurusara bɔ o la. Mɔgɔ o mɔgɔ bɛ maloya, o tɛ sɔn ka forobafɛn dun. N'a fɔra forobafɛn kaban, o tɛ mɔgɔ kelen ta ye. O de kosɔn mɔgɔ kelen fana man kan k'o k'a ta ye. Fɛn min t'i kelen ta ye, n'i y'o ta, i ye hɔrɔnkolonya kɛ.

Faraban Balo ka bɔ Fuladugu - Kɔtuba, Kita

San bɛɛ tɛ sɔrɔkɛsan ye

Ɲinan ma se ka kɛ sɔrɔ san ye sɛnɛkɛlaw bolo. Sanji ma labɔli kɛ. Balosɔrɔbaliya tɛ dugu si ka laɲini ye. Ni dunkafa ma sabati du kɔnɔ, dutigi hakili tɛ se ka sigi. A bɛ don da caman fɛ k'a sɔrɔ a seko tɛ. Ka boli ka taa i kunfɛ, o bɛ jigin dutigi dɔw yɛrɛ kɔnɔ ni gɛlɛya dantɛmɛna. Gɛlɛya ma dabɔ ɲuman kama.

Ne b'a ɲini Kɔtuba komini duguw fɛ, an ka caman bɔ ɲinan kɔɲɔw jama na; samiyɛ ma diya, suman ɲɛnama ma se ka sɔrɔ. Gɛlɛya min bɛ Mali sɛnɛkɛlaw kan ɲinan, u ka baarakɛbaliya tɛ, forobinbaliya tɛ. Ala ka baara don.

Faraban Balo ka bɔ Fuladugu - Kɔtuba, Kita

Sanjidɛsɛ bɛ baloko ni bagandumuniko gɛlɛya

An ka komini kɔnɔ Timisa, baara min bɛ anw fɛ yan sisan, o ye nakɔbaaraw ye. Nkɔyɔw, salatiw, tamatiw, ka fara fɛn suguya caman wɛrɛw kan, olu bɛ sɛnɛ o nakɔ ninnu kɔnɔ. Timisa dugu ye kin duuru ye. Nakɔba dɔ labɛnna musow ye ka nɛgɛsinsan kɛ k'a koori. Nka tiɲɛ yɛrɛ la muso hakɛ ka ca nakɔ in ma kosɛbɛ. Kɔlɔn min fana senna a kɔnɔ, ji ɲɛnama tɛ sɔrɔ o la ka sɔnni kɛ ni wasa ye.

Ka da nin gɛlɛyaw kan, an b'a ɲini dɛmɛbaaw fɛ, minnu ɲɛsinnen bɛ nakɔko ma, u ka Timisa musow bolomagɛn, dɔ ka se ka fara nakɔ fiyɛ kan ka kɔlɔn jima caya a kɔnɔ. O bɛ sɔn k'a to u ka nakɔbaara in ka se ka nafa lase u ma dunkafa ani wariko siratigɛ la. Suman bɛrɛ ma sɔrɔ ɲinan k'a sababu kɛ sanjidɛsɛ ye. Baloko yɛrɛ b'an na. Hali bagandumuniko fana ka gɛlɛn. Ni sanji ma labɔli kɛ, binw tɛ janya. Mɔgɔ caman bɛ ka forow kalaw cɛ, ka binw kan kungo kɔnɔ ka mara u ka baganw ye. NKa bin buruburuninw don; sabula u ma se ka janya jintanya fɛ. An bɛ Ala deli, a ka sababu ɲuman k'an ye ɲinan gɛlɛya in na.

Hamidu Tulema animatɛri don «Arajo Sigida Yiriwa» la Timisa

Nowanburukalo tile 24 san 2017

Sugu sannifeere

Sugu sannifeere kunnafonidi, n'o ye Coribugu sugu ye. Ɲɛ tɛ da ɲɔ kan anw ka sugu la, kelen-kelennin min bɛ ye, o ye sanu de ye, keninge dɔɔnin min bɛ bɔ, o kilo kelen sɔngɔ ye dɔrɔmɛ 42 ye. Saɲɔ dɔɔnin-min bɛ bɔ, o kilo kelen sɔngɔ ye dɔrɔmɛ 45 ye.

Ni i ye tiga ye anw ka sugu la o bɛ bɔ Jiwoyo komini kɔnɔ. Malo kilo kelen sɔngɔ, dɔrɔmɛ 75. Sukaro kilo kelen sɔngɔ dɔrɔmɛ 120. Sogo kilo kelen sɔngɔ, dɔrɔmɛ 400.

Jɛgɛ min bɛ wele ko cɛkurulen o kilo kelen sɔngɔ dɔrɔmɛ 800.

Soyibajan Jara ka bɔ Kɔdumandala Wolojɛdo Nɔngɔ komini na Kolokani mara la.

Alamisa, nowanburukalo tile 16 san 2017

Kalankɛnɛ :

Kumasensigi gɛlɛyaw : Kumasen sogolonnenw (1)

Kibaru tɛmɛnen kɔnɔ, an kumana kumasen surun kan, n'a bɛ wele fana kumasen gansan. A bɛ se ka jiidi cogo min ka kɛ bolo fila, saba fo naani ye an kumana o fana kan.

Nin sen in na, an bɛ dɔ fɔ kumasen sogolennen kan, dɔw b'a fɔ a ma kumasen dorogolen, nka anw b'an wasadon min na o ye sogolonnen ye. Bawo dorogoli la, fɛn fila walima caman bɛ dorogo, k'u ŋagami ŋɔgɔn na, ka tila ka bange fɛn kura kelen na.

Misali la, n'i ye bɔgɔ dorogolen lajɛ, i b'a sɔrɔ bɔgɔ, bin jalan, misibo, tulunɔgɔ, adw; ani ji farala ŋɔgɔn kan, k'u dogi, k'u toli ni ŋɔgɔn ye, k'u kɛ fɛn suguya wɛrɛ ye, n'o ye bɔgɔ pasan suguya dɔ ye, an bɛ min wele bɔgɔ dogiien. Nka bɔgɔ dɔrɔn t'a la.Dorogolenko b'o cogo la.

O la, bamanankan na, n'a fɔra daŋɛ dorogolen, o ye daŋɛ ye, daŋɛ fila walima caman dorogora, min kɔnɔ, k'u don ŋɔgɔn na, k'u kɛ daŋɛ kura ye:

Misali la, n'i ko «Pankurun», o ye wale ni tɔgɔ dorogolen ye «Pan» + «kurun». Nin misali in na wale ni tɔgɔ dorogora k'u tunun ŋɔgɔn kɔnɔ, ka sɔrɔ ka bange tɔgɔ kura la n'o ye «awiyɔn» n'an ko a ma bamanankan na «Pankurun».

Nin bɛɛ de kosɔn, kumasen sogolonnen sugandira. Fɛn sogolonnenw bɛ se ka kɛ ŋɔgɔn kan ani ŋɔgɔn kɛrɛfɛ ani ka sigi ŋɔgɔn kɔnɔ kasɔrɔ u ma don ŋɔgɔn na, kasɔrɔ u ma dogi, kasɔrɔ u ma dorogo. Kumasen sogolonnen b'o cogo la:

Misali la :

Kɔnɔ ye fan da, ka tila k'a tɔrɔ.

Kumasen dafalen fila bɛ nin misali in kɔnɔ. U ma dogoro. Fɔlɔ ye [Kɔnɔ ye fan da], filanan ye [ka tila k'a tɔrɔ].

Misali in na, kumasenbolo dafalen fila dɛnnen bɛ ŋɔgɔn na kumasen kelen kɔnɔ, o la kumasen in bɛ se ka wele kumasen sogolonnen.

Kumasen sogolonnen suguya ka ca :

1 - Kumasenbolo dafalen fila bɛ se ka ye kumasen sogolonnen dɔw kɔnɔ.

Misaliw

Nɛgɛso sanna Solo ye, mɔbilinin dira Alima ma.

A ye ŋɔ tigɛ, k'u kɛ bɔrɛw kɔnɔ.

2 - Kumasenbolo dafata ni kumasenbolo dafalan bɛ se ka sɔrɔ kumasen sogolennen kelen kɔnɔ.

Misali:

Nci y'a ka baganw balo walasa u ka bonya.

Nin kumasen in kɔnɔ, kumasenbolo dafata ye [Nci y'a ka baganw balo], kumasenbolo dafalan ye [walasa u ka bonya]

Mahamadu Kɔnta

Dukɛnɛ :

Diŋɛ koŋɛŋinitaama kɛbaga ŋana Farafinna, Manden Bori

A ŋini ka diŋɛ dɔn k'a lakali i ka kɔlɛ ye, o nafa ka bon kosɛbɛ. Wɔlɔfɔw ka dɔnnibagabadɔ, Sɛki Anta Jɔpu y'a jira ko finman caman t'u yɛrɛdɔn. U bɛnbaw fɔlɔ de ye dɔnni yeelen mɛnɛ diŋɛ kɔnɔ, ka sira jira hadamadenw na.

Diŋɛ koŋɛŋinitaama hukumu kɔnɔ, an bɛna kuma mɔgɔ min kan nin sen in na, o ye Manden Bori ye; Larabuw y'a wele ko ABubakari filanan (Abubakari II).

Manden ŋanaw y'u daden Manden Bori ka maana kan, bawo olu m'a faamu ko masakɛ bɛ sɔn ka fanga bila k'a bɛ taa dɔnniya ŋini.

A ka maana lakodɔnna Larabuw de fɛ ani nansaraw. A sɔrɔla dɔnnibaga fɔlɔ min fɛ, o buruju bɔra Siri jamana kan nk'a sigira Eziputi jamana kan, n'an b'o wele fana Misirajamana. O dɔnnibaga in tɔgɔ Sihabu Alidinali Umari (1300-1349). Manden Bori ka maana in sɛbɛnna a fɛ gafeba min kɔnɔ, o tɔgɔ ye «Masaliki Ali Abusari». Masa Kanku Musa taatɔ hiji la san 1324 waatiw la, a tɛmɛna Misirajamana fɛ. O bɛ kɛ tuma min na, o y'a sɔrɔ dɔnnibaga in si bɛ san 24 na. A ka fɔ la, Misirajamana Masakɛ ye Kanku Musa ŋininka a nacogo la fanga la Mandenjamana kunna.

kanku Musa y'a jaabi k'ale sigira masaya la a kɔrɔkɛ nɔ na; n'o ye Manden Bori ye. O Manden Bori in ko fo ale ka taa a ŋɛda Kɔgɔji dan kan, ni dugu wɛrɛ bɛ kɔgɔji kɔfɛ ak'o dɔn, k'o mara ka fara Manden kan. Nka a taalen, a ma segin. O la masaya dira a dɔgɔkɛ ma n'o ye Masa Musa ye, n'an ko a ma Kanku Musa.

Manden Bori ka koŋɛŋinitaama labɛnna cogo di?

O waati y'a sɔrɔ sɛnɛgali ni Ganbi bɛ Manden mara kɔnɔ. Manden Bori ye kurunba 200 labɛn, ka ji ni damuni ni makoŋɛfɛnw bila u kun ani maramafɛnw ni jagofɛnw. Olu taara nka u ma segin. Mɔgɔ kelen pe n'a kurun de sera ka segin. O ka lakalili la, u sera woyoba dɔ ma kɔgɔji kan, kurun bɛɛ tununa o kɔnɔ. Ale min tun bɛ bɛɛ kɔfɛ, ale dɔrɔn de kisira.

O kɔfɛ, Manden Bori yɛrɛ y'a labɛn ka wuli ni kurun 3.000 ye, kurun belebelew, mankanw ani fitininw. Ani jama min tun don, kodɔnnaw, kɛlɛlkɛcɛw, moriw, somaw, ani jitigiw. Balo, sanu, maramafɛn, jagofɛn ni makoŋɛfɛn caman, an'olu bɛɛ taara ŋɔgɔn fɛ taama in na.

Nka Manden Bori n'a ka mɔgɔ si ma segin so.

Koŋɛŋinina caman ye sɛgɛsɛgɛliw kɛ k'u boloda maana in kisɛw kan. Iwani Wani Sɛritima (Ivan Van Sertima), ale ye tariki karamɔgɔba ye, Giyanika don, ale y'a bolo da a kisɛ kan, k'a jira ko tiŋɛ don. Jibirili Tamsiri Ŋangi (Djibril Tamsir Niang) ale ye Lajinɛka ye, karamɔgɔba don ale kumana taama in kan. Karamɔgɔ Gawusu Jawara, ale ye maliden ye, ale ye gafe ŋɛnama sɛbɛn taama in kan. Ibunu Batuta, ale ye Larabu karamɔgɔba ye min taamana Madenjamana kɔnɔ mandenfanga waati la, ale ye taamaba in sɛmɛntiya. Pɔrɔtigɛw, Tubabuw, Angilɛw ani Kɔdɔnna caman diŋɛ ŋɛfɛ, olu fana y'a sɛmɛntiya.

A jirala k'a fɔ ko mandenkaw sera Ameriki gun kan sanni Wikingiw ka se yen, sanni Siniwaw ka se yen, sanni Kirisitɔfu Kɔlɔnbu (Christophe Colomb) ka se yen. Mandenkaw ka taali tora senna fo ka se kɔrɔbɔrɔfanga ma, o min ye Manden nɔnabila.

Koŋɛŋininaw nana ni daliluya caman ye, k'u ka kumaw sɛmɛntiya ko mandenkaw fɔlɔ de sera Ameriki gun kan.

Ameriki sigibaga fɔlɔw n'o ye Ɛndinyɛnw ye, olu y'a sɛmɛntiya k'u ni farafinw jɛra sigi la sanni farajɛw ka na. U ka mɔgɔkolo kɔrɔw, u bolominɛnw, u ka boliw, u ka kanw, u ka sanuw, u ka finiw, u ka banfulaw, mandenjamana taamasiyɛnw yera olu caman na.

Diŋɛ bɛnna a kan ko mɔgɔ min y'a to ni Ameriki lakodɔnna n'o ye Kirisitɔfu Kɔlɔnbu ye, o yɛrɛ y'a sɛmɛntiya ko ale bɔra farafinw nɔ kan Ameriki Gun kan sanni farajɛw ka na.

San 180 sanni Kirisitɔfu Kɔlɔnbu ka na Ameriki gun kan, Manden Bori n'a nɔfɛmɔgɔw sera yen, nka u ma segin. O kɔfɛ, farajɛw nana, olu tilala ka na Afiriki ka farafin wɛrɛw minɛ ka taa olu kɛ jɔnw ye Ameriki gun kan. Nka o y'a sɔrɔ mandenkaw sera yen a mɛɛna. Mandenkaw ka taama kun tun ye k'a dɔn ni dugukolo wɛrɛ tun bɛ Kɔgɔji kɔfɛ walasa k'o yɔrɔw mara k'u fara Manden kan.

Mandenkaw ŋagamina Ameriki dugulenw na fo k'u tunun.

Mahamadu Kɔnta

An ye nin kunnafiniw sɔrɔ Ɛntɛrinɛti kan

Maakɔrɔbaro :

Jilabanaw : Sugunɛbilennin ni tɔgɔtɔgɔnin

Sugunɛbilennin : Sugunɛbilennin ye jilabana ye. Sugunɛbilennin bɛ sɔrɔ ntumu pɛnpɛrɛnnennin dɔ dɛ fɛ, min bɛ balo ji kɔnɔ. N'a ye hadamaden farikolo sɔrɔ, a bɛ kunbaya yen fo k'a fanw da yen. O fanw mana kɔgɔ, u bɛ bɔ sugunɛ ni banakɔtaa fɛ. Sugunɛ bɛ kɛ ni dimi ye. Farikolo bɛ sɛgɛn tuma bɛɛ, kɔnɔboli bɛ na, fasaw bɛ to ka ja, sugunɛbaranin ni biŋɛ b'u ta sɔrɔ nin ko la.

Sugunɛbilenninto bɛ laban ka sa, ni furakɛli ma kɛ a tuma na. Sugunɛbilenninto bo n'a sugunɛ falen don sugunɛbilennin ntumu caman na. Sanjiw de b'o ntumuw woyo ka jigin kɔlɔn labɛnbaliw kɔnɔ, kankun tɛ kɔlɔn minnu na, ŋɛgɛn bɛ kɔlɔn minnu dafɛ, samaraw bɛ yɛlɛn kankun kan, baganlaminwaro bɛ kɔlɔn min masurunna na, jurufilen tɛ dulon ntuloma na fo a bɛ bila duguma ka ŋamanw saalo ka jigin kɔlɔn min kɔnɔ, kɔlɔnda min ma sanuya.

O la, sugunɛbilennin sababu bɛ ntumu min na, o kɛ man go ka se

Daramani Tarawele

hadamaden kɔnɔ, ka kasara lase a ma. Nka hadamaden bɛ se k'a yɛrɛ tanga. A dan ye k'a ka jikɔ an'a ka kɔlɔnko kɛ a kunko ye cogo min, a ka ji tɛ lanɔgɔ, a bɛ sin ka tanga ten.

Tɔgɔtɔgɔnin : Tɔgɔgɔnin ye jilabana ye. A banakisɛw bɛ sɔrɔ ji la, ji min lanɔgɔra. A banakisɛ bɛ se ka sɔrɔ kɔlɔnji la, kɔlɔnji min ma tanga; barisa kankun tɛ kɔlɔn na, kɔlɔnda nɔgɔlen don, datugulan tɛ kɔlɔn na.

Sanjiw bɛ se ka tɔgɔtɔgɔnin banakisɛ woyo ka jigin kɔlɔn kɔnɔ; baganw ni dimɔgɔw fana bɛ se ka na n'a ye ji la ; ŋɛgɛn mana surunya kɔlɔn na, o fana bɛ se ka tɔgɔtɔgɔnin banakisɛ lase kɔlɔn kɔnɔ. Sennasamara fana bɛ se ka tɔgɔtɔgɔnin banakisɛ saalo ka jigin kɔlɔn kɔnɔ.

Tɔgɔtɔgɔninto ka banakɔtaa bɛɛ ye tɔgɔtɔgɔnin banakisɛ ye. Banakɔtaaw mana kɛ kɔlɔn masurunna na, sababu minnu fɔlen filɛ sanfɛ, olu dɔ bɛ se ka banakisɛ sama ka se kɔlɔn kɔnɔ. Kɛnɛbaatɔ min mana o ji min, tɔgɔtɔgɔnin yɛlɛmanen ye o ye o tigi fɛ. Tɔgɔtɔgɔnin ye bana jugu ye. Kɔnɔdimi bɛ kɛ tuma bɛɛ, ŋɛgɛnnataa, joli bɛ bɔ, tɔgɔtɔgɔninto fanga bɛ ban, ni fura ma sɔrɔ a tuma na, a bɛ se ka sa. Yanni a ka se o ma, tɔgɔtɔgɔnin ka kunbɛn.. O la, fɔlɔ ka kɛ ka jiko sabati, ji kana lanɔgɔ, kɔlɔn ka tanga.

Karamɔgɔ Daramani Tarawele

Ji ni jilabanaw, kalan Diya, 2006 san Zuwɛnkalo

Hadamaden ka densɔrɔbaliya dɔ ye bana ye, dɔ ye dacogo ye

Densɔrɔbaliya ye cɛ min tɛ se ka garijɛgɛ lase muso ma, ani muso min tɛ se ka garijɛgɛ sɔrɔ ka den bange. Sababu caman b'a to furuɲɔgɔnw tɛ den sɔrɔ. Garijɛgɛsɔrɔbaliw ka kan k'u ka densɔrɔbaliya ɲɛɲini dɔgɔtɔrɔkunda

.

Densɔrɔbaliya sababuw

Musoyaminɛn cogoya : Ni fanso tɛ se ka fan kɛnɛman dilan, denkisɛ tɛ se ka don a kɔnɔ.

Musokunkolosɛmɛyɔrɔ min ka kan ka ji suguya dɔ nɔɔnɔ; n'o tɛ k'o nɔɔnɔ a ɲɛma, a farikolo fan tɔw fana ka kan ka ji suguya nɔɔnɔ, n'o t'o nɔɔnɔ a ɲɛma, garijɛgɛ tɛ se ka sɔrɔ). Ni fansow cogoya man ɲi. Ni denso bɛ ji min nɔɔnɔ, n'o t'o nɔɔnɔ a ɲɛma. Ni kɔnɔbara tɛ mɔ k'a sababu kɛ farilaji dɔ cogoya ye, walima ni den ni denso cogoya tɛ ɲɔgɔn ta.

Densɔrɔbaliya gɛlɛyaw ka dɛn farikolo kɔnɔkow la : Jabɛti; denso da kɛbaliya k'a ka baara kɛ a ɲɛ ma; kɔmɔkiliw kɛbaliya k'u ka baara kɛ a ɲɛ ma; kunkolosɛmɛ kɛbaliya k'a ka baara kɛ a ɲɛ ma.

Ka dɛn fanso la : Fandilanbaliya; fan hakɛ dilanta dɔgɔya; laada tigɛli joona; *yɛlɛma donni fan dilancogo* la.

Ka dɛn Kɔnɔnafɛnw datugulan cogoya la : Kɔnɔnafɛnw datugulan tiɲɛni; kɔnɔnafɛnw daugulan yɔrɔ dɔ joginni; fanso sira gerenni.

Ka dɛn denso la : Denso kɔnɔna cogoya tiɲɛni; denso bɔcogo jugu; denso bɔli a dayɔrɔ la.

Ka dɛn denso da la : denso da gerenni; denkisɛ cogoya tiɲɛni.

Ka dɛn musoya kɔnɔna na : Bana musoya la ; musoya kɔnɔna gerenni; fura suguya min bɛ wele disitilibɛni, o tali musokɔnɔma fɛ. O fura suguya in de tun bɛ sɛbɛn musokɔnɔma kun, o daminɛ san 1977 waatiw la, ka se fo 1983 waatiw ma.

Cɛyaminɛn lawajiko Cɛ ka densɔrɔbaliya dɔw bɛ sɔrɔ lawaji cogoya fɛ. Ni denkisɛ hakɛ ka dɔgɔ a la, ani n'u galabu man kɛnɛ. Lawaji bɛ sɔrɔ a fɛ, nka i b'a sɔrɔ denkisɛ hakɛ ka dɔgɔ a la. I b'a sɔrɔ fana denkisɛw dilancogo man ɲi, walima denkisɛ tɛ lawaji kɔnɔ, walima denkisɛw salen don.

Denkisɛw cogoya : Ni ku bɛ denkisɛ la i n'a fɔ ntorininkunba ka da sababu jugu dɔ kan, walima kunkolo t'u la, u tɛ se ka bɔ u nɔ na, a ka gɛlɛn u ka se ka balo.

Kilidenw cogoya : Ni kilidenw tɛ denkisɛɲuman dilan ka da sababu jugu dɔ kan, walima ni kilikisɛw yɛrɛ bɔcogo ka jugu, walima kiliforogo la bana.

Densɔrɔbaliya sababu ka dɛn farilaji cogoya la : Ni cɛ denkisɛw tɛ se ka muso farikolo ka fan dilannen sɔgɔ ka don a kɔnɔ walasa garijɛgɛ ka sɔrɔ. O waleya in de ka ca kosɛbɛ densɔrɔbaliya sababuw la. Siga bɛ kɛ cɛ ni muso la u farilajiw cogoya la den sɔrɔliko la.

Furuɲɔgɔnw ka densɔrɔbaliya

Dɔgɔtɔrɔw ka jate la, ni cɛ ni muso ye san fila kuntaala tɛmɛɲɔgɔn kan kasɔrɔ u bɛ kafoɲɔgɔnya kɛ a ɲɛ ma, nka garijɛgɛ ma se ka sɔrɔ fɔlɔ, o bɛ densɔrɔbaliya kofɔ u ka furu kɔnɔ.

Diɲɛ kɔnɔ furuɲɔgɔn wolonwula o wolonwula, densɔrɔbaliya bɛ kelen na. Densɔrɔ gɛlɛya b'o minnu kan, olu kɛmɛsarada la muso 30 fo 50 ta sababu y'a cɛ ye, kɛmɛsarada la cɛ 30 ta sababu y'a muso ye, kɛmɛsarada la 30 fana ta sababu y'u fila bɛɛ ye, kɛmɛsarada la 10 yɛrɛ sababu tɛ dɔn.

Cɛ dɔw ta sababu ye kulusijalagosi ye, fanga t'u la ka kafoɲɔgɔnya kɛ. A bɛ se ka kɛ i b'a sɔrɔ fiɲɛ b'u la hakiliyanfan fɛ; walima i b'a sɔrɔ bana bɛ musoya kɔnɔna na, walima i b'a sɔrɔ o muso in fana ka densɔrɔbaliya sababu b'a hakiliyanfan fɛ.

Jateminɛw y'a jira, ko densɔrɔbaliya bɛ furuɲɔgɔn minnu na, furusa de ka ca olu fɛ ka tɛmɛ densɔrɔlaw kan.

Waleya minnu kun ka dogo densɔrɔbaliya sababu la: k'a fɔ ko ni furuɲɔgɔnw bɛ pantalon kologirinw don, i n'a fo jininw n'u ɲɔgɔnnaw, k'o bɛna ni densɔrɔbaliya ye, o kuma in ma sabati, walima ko ni fɛn dɔ tura musoya walima cɛya la k'a jogin, hali a kɛnɛyalen kɔfɛ k'a tɛ se ka den sɔrɔ, o kuma fana ma sabati.

Ko caman kɔlɔsira muso ka densɔrɔbaliyako la. Fɛn o fɛn bɛ garijɛgɛ sɔrɔ, ka den bange walima ka garijɛgɛ lase a musoman ma, o ni hadamaden cogoya ka surun ɲɔgɔn na. Dɔgɔtɔrɔw ye koɲɛɲini dɔ kɛ ɲinɛ musow kan. O jaabiw ye waleya 348 kofɔ, minnu jɔyɔrɔ ka bon denko la. An b'a ɲini k'o fɛn ninnu de baarakɛcogo dɔn, walasa k'a faamuya, densɔrɔbaliya bɛna cogo di, ani ka kunbɛncogo ɲini o densɔrɔbaliya in na.

Densɔrɔbaliya dɔw bɛ sɔrɔ sigida n'a lamini kɔw cogoya fɛ; n'o ye an bɛ pɔsɔni minnu labaara sɛnɛ nasira la, walima u labaarali ko wɛrɛw la. An k'a dɔn ko wɛrinin min, n'an b'a da an bolow n'an senw na, pɔsɔni b'a la. Hali telefɔni min, n'an b'a ci walima ka laminɛni kɛ n'a ye, a bɛ gazi suguya dɔ labɔ min ka jugu hadamaden ka kɛnɛya ma. Ko fosi dantɛmɛ man ɲi.

Furuɲɔgɔn densɔrɔbaliw ka kan ka sɛgɛsɛgɛli suguya minnu kɛ

Musoyaminɛn lajɛli fanko nasira la : Si hakɛ ni bange tɛmɛnenw jate bɛ minɛ, ani ko wɛrɛw

Ko fɔlɔ : Ka farikolo funteni jateminɛ kalo saba kuntaala kɔnɔ; k'a ɲini k'a dɔn, ni laadaw bɛ na cogoya ɲuman na, ka farikololajiw jateminɛ; tuma dɔw la denso da kɔnɔna ji ani sin ji bɛ lajɛ, ka fara solo arajo kɛli kan k'a dɔn n'o ka dɔgɔ; ka arajo kɛ fanso fana na, ka lajɛli kɛ kafoɲɔgɔnya kɛlen kɔ; ka musoya kɔnɔji dɔ lajɛ k'a dɔn ni bana b'o la. Nin lajɛli suguya bɛɛ ka kan ka kɛ dɔgɔtɔrɔso la.

Ko filanan : Sɛgɛsɛgɛli fɔlɔ jaabiw sɔrɔlen, i bɛ sɔrɔ ka denso lajɛli kɛ; ka musoya kɔnɔna fan bɛɛlajɛli kɛ.

Cɛyaminɛn lawajiko la : Si hakɛ ni baara suguya kɛta jate bɛ minɛ k'a dɔn ni pɔsɔninabaara b'o la; negelafɛnko jateminɛ bɛ kɛ, n'o ye dɔlɔ, sira ani dɔrɔguw ye; k'a dɔn ni kilidenw dayɔrɔ ka ɲi; ani ko wɛrɛw.

Ko fɔlɔ : Ka lawaji sɛgɛsɛgɛ n'o ka ɲi, ani k'a sɛgɛsɛgɛdenkisɛko la; ani k'a sɛgɛsɛgɛ kafoɲɔgɔnya kɛlen kɔ.

Ko filanan : Farilajiw lajɛli; ka denkisɛko hakɛ jateminɛni kɛ.

Lawaji sɛgɛsɛgɛli : O ye sɛgɛsɛgɛli ye, min ka ka nɔgɔ kosɛbɛ. A bɛ kɛ sanni kafoɲɔgɔnya ka kɛ ani kafoɲɔgɔnya kɛlen kɔ. Lɛrɛ 24 kafoɲɔgɔnya kɛlen kɔ, cɛ lawaji dɔ bɛ ta muso kɔnɔ k'o lajɛ ni denkisɛw b'a la. N'a kɔlɔsira ko lawaji man ɲi, a bɛ dɔn ko lawajikodɛsɛ bɛ cɛ la. I bɛ sɔrɔ ka muso fana sɛgɛsɛgɛ ni fiɲɛ t'o yɛrɛ la

.

Furakɛli :

Witamini suguya min bɛ wele tubabukan na witaminise, o tali bɛ lawaji cogoya ɲɛ, ka denkisɛw galabu kɛnɛya ani ka denkisɛ hakɛ caya lawaji la.

Bana furakɛli : O bɛ se ka kɛ n'ɔ y'a sɔrɔ sababu kelen dantigɛra, min bɛ se ka furakɛ.

Farikololajiw furakɛli : Densɔrɔbaliya bana dɔw bɛ se ka furakɛ n'o y'a sɔrɔ fiɲɛ bɛ farilaji suguya min na, n'o dɔnna. A bɛ furakɛ ten, walima k'a opere. O waleyaw daminɛna kabini san 1980 waatiw la. A sifilɛli kɛra Faransi jamana na.

Densɔrɔbaliya furakɛcogo wɛrɛ bɛ yen, min na dɔgɔtɔrɔw bɛ lawaji ɲuman ladon muso kɔnɔ, walima ka den don a denso kɔnɔ o ka mɔ yen.

Dɔkala Yusufu Jara

Mun ye densɔrɔbaliya kɛ gɛlɛya ye?

Ka muso dɛmɛ dɔgɔtɔrɔya sira fɛ a ka se ka den sɔrɔ, o bɛ kɛ n'a tigilamɔgɔ tɛ se ka garijɛgɛ sɔrɔ a yɛrɛ ma. Yala o waleya in bɛ jate kabako ye wa? Ayi, nka sababu don, ka ko dɔ kɛ, a tun bɛ mɔgɔ ɲɛna, ko min tɛ se ka kɛ ; n'o ye garijɛgɛsɔrɔ (kɔnɔmaya) ye.

Muso ka densɔrɔbaliya sababuw ye mun ye?

Ko caman bɛ muso ka densɔrɔbaliya sababuya; densɔrɔbaliya bana bɛɛ tɛ se ka furakɛ; nka ni fiɲɛ bɛ farikolo yɔrɔ min na, a bɛ lajɛ k'o furakɛ, hali n'a bɛ kɛ opereli ye. Mɔgɔw bɛ ka sɔn a ma dɔɔnin-dɔɔnin, ko fancogoya jɔyɔrɔ ka bon kosɛbɛ densɔrɔko la. O ɲɛ n'a juguya bɛ tali kɛ muso si hakɛ la. Ni muso si hakɛ sera hakɛ dɔ ma, a farikolo tɛ se ka fan nafama bɛrɛ dilan tuguni garijɛgɛ ka se ka sɔrɔ.

Fanso cogoya : Ni fanso man ɲi, fan tɛ se ka dilan walima ɲuman tɛ se ka dilan. Fanso bana caman ye farilajiw cogoya ye. A cayako jugu, walima a dɔgɔyako jugu. Fanso bɛ se ka geren, fan tɛ se ka dilan, fan dilanta hakɛ bɛ se ka dɔgɔya, laada bɛ se ka tigɛ joona.

Denso cogoya : Ni denso man ɲi, mɔgɔ tɛ densɔrɔko kuma yɛrɛ fɔ. Denso bɛ tiɲɛ k'a sababu k'a kɔnɔna joginni ye banaw fɛ. Mɔgɔ bɛ se ka bange n'o bana ye, walima a bɛ se k'i sɔrɔ i ka ɲɛnamaya kɔnɔna na, n'o ye denso bɔcogo jugu ye (denso fila, walima k'a k'i n'a fɔ denso bɛna tila fila ye); ani mɔgɔ bɛ se ka bana min sɔrɔ a ka ɲɛnamaya kɔnɔna na (farikolo yɔrɔ dɔ bonyako jugu; walima denso banani). O ko ninnu bɛna ni tuma o tuma kɔnɔtiɲɛ ye muso la.

Jisiraw cogoya : O ye sira dali ye fan ɲɛ, a ni denkisɛ kana se ka ɲɔgɔn sɔrɔ. Ni sira tɛ yen walima ni tɛmɛ tɛ se ka k'a yɔrɔ fɛ.

Jisira : O gɛlɛya sababu bɛ dɔ ye denso da tiɲɛni na, walima denso da tɛ se k'a ka baara kɛ a ɲɛ ma. Balan bɛ da denkisɛw ɲɛ, u tɛ se ka bɔ denso kɔnɔ kà fanso sɔrɔ. U mana a fɔ k'u bɛ gɛrɛ fan na cogo o cogo, o tɛ

A tɔ bɛ ɲɛ 6nan na

«AMAP» kuntigi
Abudulayi Tarawele

Kanw kunnafonisɛbɛnw baarada kuntigi
ɲanze Samakɛ

BP : 24 - Telefɔni : 20-21-21-04
Kibaru Bugufiyɛ Bosola
Bamakɔ - Mali

Sɛbɛnnijɛkulu
Mahamadu Kɔnta,
DɔkalaYusufu Jara

Labugunyɔrɔ : AMAPU gafedilan baarada

San 2018 kupudimɔni kuluw ani ntolatanw bolodacogo

Kuluw
Kulu A : Irisijamana, Uruge, Eziputi, Makanjamana.
Kulu B : Pɔritigali, Ɛsipaɲi, Iran, Marɔku.
Kulu C : Faransi, Peru, Danemariki, Ɔsitarali.
Kulu D : Arizantini, Korowasi, Isilandi, Nizeriya.
Kulu E : Berezili, Siwisi, Kɔsitarika, Sɛribi.
Kulu F : Alimaɲi, Mɛkisiki, Suwɛdi, Koredisidi.
Kulu G : Bɛliziki, Angilɛjamana, Tunizi, Panama.
Kulu H : Pɔlɔɲi, Kɔlɔnbi, Sɛnɛgali, Zapɔn.

Tako fɔlɔ
- Alamisadon; zuwɛnkalo tile 14, Lujiniki farikoloɲɛnajɛkɛyɔrɔ la.
Nɛgɛ kanɲɛ 16nan : Irisi ni Makan bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ.
- Jumadon, zuwɛnkalo tile 15, Ekateninburuki
Nɛgɛ kanɲɛ 13nan : Eziputi ni Uruge bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ.
Nɛgɛ kanɲɛ 16nan : Marɔku ni Iran bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ, o bɛ kɛ Sosi.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Pɔritigali ni Ɛsipaɲi bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ, o bɛ kɛ sosi.
- Sibiridon, zuwɛnakali tile 16, Kazan
Nɛgɛ kanɲɛ 11nan : Pɔritigali ni Ɛsipaɲɛ bɛ ɲɔgɔn sɔrɔ, o bɛ kɛ Sosi.
- Sibiridon, zuwɛnkalo tile 16, Kazan
Nɛgɛ kanɲɛ 11Nan : Faransi ni Ɔsitarali, o bɛ kɛ Mɔsiku.
Nɛgɛ kanɲɛ 14nan : Arizantini ni Isilandi, o bɛ kɛ Suransiki.
Nɛgɛ kanɲɛ 17nan : Peru ni Danemariki, o bɛ kɛ Kaliningaradi.
Nɛgɛ kanɲɛ 20nan : Korowasi ni Nizeriya.
- Karidon, Zuwɛnkalo tile 17, Samara
Nɛgɛ kanɲɛ 13 h : Kɔsitarika ni Sɛribi, o bɛ kɛ Mɔsiku.
Nɛgɛ kanɲɛ 16nan : Alimaɲi ni Mɛkisiki, o bɛ Orɔsitɔwu
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Berezili ni Siwisi.
- Ntɛnɛndon, zuwɛnkalo tile 18, Nijini Nowogorodi.
Nɛgɛ kaɲɛ 13nan : Suwɛdi ni Koredisidi, o bɛ kɛ Sotisi.
Nɛgɛ kaɲɛ 16nan : Tunizi ni Angilɛjamana.
- Taratadon, Zuwɛnkalo tile 19 Mɔsiku
Nɛgɛ kanɲɛ 13nan : Pɔlɔɲi ni Sɛnɛgali, o bɛ kɛ Saransiki.
Nɛgɛ kanɲɛ 16nan : Kɔlɔnbi ni Zapɔn, o bɛ kɛ Sɛnpetɛrisiburigi.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Irisila ni Eziputi.
- Arabadon, Zuwɛnkalo tile 20, Mɔsiku
Nɛgɛ kanɲɛ 13nan : Pɔritigali ni Marɔku, o bɛ kɛ Ɔrisitɔwu.
Nɛgɛ kanɲɛ 16nan : Uruge ni Makan, o bɛ kɛ Kazan.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Iran ni Ɛsipaɲi
- Alamisadon, Zuwɛnkalo tile 21, Ekatɛrinburigi.
Nɛgɛ kanɲɛ 13nan : Faransi ni Peru, o bɛ kɛSimana
Nɛgɛ kanɲɛ 16nan : Danemariki ni Ɔsitarali, o bɛ kɛ Nijini Nowogorodi.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Arizantini ni Korowasi.
Jumadon, zuwɛnkalo tile 22 Sɛnpetɛrisiburigi.
Nɛgɛ kanɲɛ 13nan : Berezili ni Kɔsitarika, o bɛ kɛ Wɔligogaradi.
Nɛgɛ kanɲɛ 16nan : Nizeriya ni Isilandi, o bɛ kɛ Kaliningaradi.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Sɛribi ni Siwusi .
Sibiridon, zuwɛnkalo 23, Mɔsiku.
Nɛgɛ kanɲɛ 13nan : Bɛliziki ni Tunizi, o bɛ kɛ Sotisi.
Nɛgɛ naɲɛ 16nan : Alimaɲi ni Suwɛndi, o bɛ kɛ Ɔrɔsitɔwu.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Koredisidi ni Mɛkisiki .
Karidon, Zuwɛnkalo tile 24, Nijini Nowogorodi.
Nɛgɛ kanɲɛ 13nan : Angilɛjamana ni Panama, o bɛ kɛ Ekaterinburigi.
Nɛgɛ kanɲɛ 16nan : Zapɔn ni Sɛnɛgali, o bɛ kɛ Kazan.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Pɔlɔɲi ni Kɔlɔnbi.
- Ntɛnɛndon, zuwɛnkalo tile 25, Woliwogharadi.
Nɛgɛ kanɲɛ 15nan : Makan ni Eziputi, o bɛ kɛ Samara.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Ɛsipaɲi ni Marɔku, o bɛ kɛ Saransiki.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Iran ni Pɔritigali.
- Taratadon, zuwɛnkalo tile 26, Mɔsiku (Lujiniki).
Nɛgɛ kanɲɛ 15nan : Danemariki ni Faransi, o bɛ kɛ Sotisi.
Nɛgɛ kanɲɛ 15nan : Ɔsitarali ni Peru, o bɛ kɛ Sɛnpetɛrisiburigi.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Nizeriya ni Arizantini, o bɛ kɛ Ɔrɔsitɔwu.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Isilandi ni Korowasi.
- Arabadon, Zuwɛnkalo tile 27, Kazan
Nɛgɛ kanɲɛ 15nan : Koredisidi ni Alimaɲi, o bɛ kɛ Ekaterinburugu.
Nɛgɛ kanɲɛ 15nan : Mɛkisiki ni Suwɛndi, o bɛ kɛ Mɔsiku.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan ; Sɛribi ni Berezili, o bɛ kɛ Nijini Nowogorodi.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan, Siwusi ni Kɔsitarika.
- Alamisadon, Zuwɛnkalo tile 28, Woligodaradi.
Nɛgɛ kanɲɛ 15nan : Zapɔn ni Pɔlɔɲi, o bɛ kɛ Samara.
Nɛgɛ kanɲɛ 15nan : Sɛnɛgali ni Kɔlɔnbi, O bɛ kɛ Kaliningaradi.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Angilɛjamana ni Bɛliziki, o bɛ kɛ Saransiki.
Nɛgɛ kanɲɛ 19nan : Panama ni Tunizi.
Tako Filanan, n'o ye Wicɛmudefinali ye, o bɛ daminɛ Sibiridon, Zuwɛnkalo tile 30.
Tako sabanan, n'o ye Karidefinali ye, o bɛ daminɛ jumadon, Zuluyekalo tile 4.
Tako naaninan, n'o ye demifinali ye, o bɛ daminɛ Taratadon, Zuluyekalo tile 10.
Jɔyɔrɔ sabanan ɲinini, o bɛ kɛ sibiridon, zuluyekalo tile 14, sɛnpetɛriburigu nɛgɛ kanɲɛ 15nan.
Finali bɛ tan karidon, zuluyekalo tile 15, nɛgɛ kanɲɛ 16nan, Mɔsiku.

Jamana duuru bɛ taa Afiriki jɔyɔrɔfa kupudimɔni na

Kalafiliw kɛra nin jamana 32 ninnu ni ɲɔgɔn cɛ, desanburukalo tile 1. Sisan, jamana 5 minnu bɛ taa Afiri jɔyɔrɔ fa, olu b'u ta n'u bila dɔn.
U ni jamana minnu ka kan ka ɲɔgɔn sɔrɔ Irisila kupudimɔni in na, u b'olu dɔn. A ko tɛna nɔgɔya, bawo u bɛɛ bɛ kulu gɛlɛnw na. O man kan ka bali mɔgɔ la, bawo ɲana dama de bɛ kɛnɛ kan.
Nizeriya :
Nin ye Nizeriya siɲɛ 5nan ye kupudimɔni na (san 1994, 2002, 2010, 2014, 2018).
San 2014 ta la, min kɛra Berezili, Nizeriya gosira tako filanan na, a tɛmɛnen kɔ tako fɔlɔ la. Faransi de y'a senbɔ tulon na ni 2 ni 0 ye. Nin y'a kupudimɔni 4nan ye ni NIzeriya ni Arizantini bɛ bɛn kulu kelen na. Wa a ma deli ka Arizantini gosi tuma si. Wa tuma bɛɛ kuru kelen de bɛ kɛ u ni ɲɔgɔn cɛ. San 2018 kupudimɔni in na Nizeriya bɛ sɔn k'o tere bɔ a yɛrɛ kan.
Marɔku :
Nin ye Marɔku fana siɲɛ 5nan ye kupudimɔni na (san 1970, 1986, 1994, 1998, 2018). Siɲɛ 4 tɛmɛnen ninnu na, u sera ka tɛmɛ tako fɔlɔ la siɲɛ 1 pewu, o kɛra san 1986 Mɛkisiki. San 1986 kupudimɔni na, Marɔku ye filaninbin 2 kɛ (0 ni 0) Pɔlɔɲi ni Angilɛjamana fɛ. A tun sera Pɔritigali la ni 3 ni 1 ye. Nka tako filanan na, Alimanjaman y'a senbɔ tulon na ni 1 ni 0 dɔrɔn ye.
Tunizi :
Tinizi fana ye siɲɛ 4 kɛ kupudimɔni na, Irisila ta y'a siɲɛ 5 nan ye (san 1978, 1998, 2002, 2006). Nka a ma tɛmɛ tako fɔlɔ kan o sanw si la. O senfɛ, A ye se kelen pewu de sɔrɔ ni Mɛkisiki bugɔli ye ni 3 ni 1 san 1978 Kupudimɔni senfɛ Arizantini. O kɔfɛ a ma se wɛrɛ si sɔrɔ, a bugɔra siɲɛ 7, ka filaniw bin kɛ siɲɛ 4. A ka kulu la, Angilɛjamana ni Bɛliziki bɛ min na, fo a ka fari kura da walasa ka tako fɔlɔ woyo yɛlɛn.
Eziputi :
A san 28 ye nin ye Eziputi tɛ taa Kupudimɔni na. A delila ka siɲɛ 2 kɛ a la ka tɛmɛ (san 1934 ani 1990). Kupudimɔniko ma diya la, o ye tiɲɛ ye nka kani kupu kɔni n'o ye kupudafiriki yɛ a y'o ta siɲɛ caman. Eziputi ntolatantɔnw fana b'o cogo la, olu fana ye Afiriki ntolatantɔnw tɔgɔlakupu caman ta.
Ntolatanna denmisɛn biɲɛkɛnɛ min bɛ Eziputi bolo sisan, ani degelikaramɔgɔ ɲuman min b'a bolo, a dɔ la, a na se ka mɔnɛbɔ nin sen in na .
Sɛnɛgali :
Nin ye Sɛnɛgali siɲɛ 2nan ye kupudimɔni na. Hakililajigin na, san 2002 kupudimɔni na Faransi, Sɛnɛgali ye kabako kɛ, ka Faransi gosi ntolatanw daminɛ na. O san in na, Faransi de dun labanna ka kupudimɔni ta. San 2002 kupudimɔni in na Sɛnɛgali ye kabako wɛrɛw kɛ. A ni Danemariki ni Uruge ye filaninbin kɛ. A tilala ka Suwɛndi gosi 2 ni 1. Nka a selen tako sabanan na, n'o ye karidefinali ye, Turiki y'a gosi 1 ni 0 ni garijɛgɛ ye.
Kupudimɔni na, Sɛnɛgali, Kameruni ani Gana dɔrɔn de sera ka se karidifinali la Afiriki kɔnɔ. Sɛnɛgali bɛ kulu min na kupudimɔni in na, o jamana bɛɛ fanga ka kan, n'o ye Pɔlɔɲi, Kɔlɔnbi ani Zapɔn ye. Sɛnɛgali ka kan ka koba lamaga, i n'a fɔ a y'a kɛ cogo min na san 2002.

Mali denmisɛnw ka ɲɔgɔnkunbɛnba faraikoloɲɛnajɛ la

Jamana denmisɛn minnu si tɛ tɛmɛ san 20 kan, olu tɔgɔla ɲɔgɔndan farikoloɲɛnajɛ la, o bɛna kɛ Bamakɔ, k'a daminɛ desanburukalo tile 24 na ka se a tile 31 ma.
Denmisɛn mɔgɔ 869 ka bɔ jamana fan tan ni naani kɔnɔ, olu bɛ ye a kɛnɛ in kan. U bɛ na ka bɔ jamana marabolo tan ninnu bɛɛ la : Kayi, Kulukɔrɔ, Sikaso, Segu, Mɔti, Gawo, Tumutu, Kidali, Tawudeni , Menaka ani Bamakɔ. U bɛ ɲɔgɔndanw kɛ farikoloɲɛnajɛ suguya 7 la.: Atiletisimu, musow ka basikɛti, musontola, Karate, Tanyikɔndo, cɛw ka handibali, ani woleboli. Atiletisimu na, denmisɛnw bɛ mɛtɛrɛ 100, 400, 3000 ani 5000 bɔli. U bɛ ɲɔgɔndanw kɛ panni na duguma ani sanfɛ. Boli min bɛ wele Erelɛ, u b'o fana kɛ. U bɛ bulufili kɛ.
Denmisɛnw bɛ bisimila desanburukalo tile 22 ni 23, u dagayɔrɔ ye 26 marisi farikoloɲɛnajɛkɛyɔrɔ ye, ani farikoloɲɛnajɛ lakɔliso.
Olɛnpiki farikoloɲɛnajɛ komite min b'an fɛ yan, ɲɛnajɛba in bɛ labɛn o de fɛ gɔfɛrɛnaman ka yamaruya kɔnɔ. Siyɔrɔkɔ, baloko, bolifɛnko, o bɛɛ lajɛlen ɲɛnabɔlen don. Sefawari miliyɔn 70 bolodara ɲɛnajɛ ninnu kama.
Denmisɛnw ka ɲɔgɔndanba farikoloɲfnajɛ sira kan, o ni Mali denmisɛnw ka sanfilaɲɛnajɛ «Biyenali» bɛɛ bɛ kɛ waati kelen na.

Laji M. Jaabi
Mahamadu Kɔnta

Kafu *(CAF)* ye yɛlɛma don san 2019 Kani ɲɛbilantolatanw na

Jamana minnu bɛna taa Afirikijɔyɔrɔfa kupudimɔni na, olu y'a laɲini Kani 2019 ɲɛbilantolatanw don bolodalenw ka yɛlɛma walasa u ka se k'u labɛn koɲuman.
Afiriki ntolatanko tɔnba n'o ye kafu *(CAF)* ye, o diɲɛna n'o laɲini in ye.
Kani 2019 ɲɛbilantolatanw tako filanan bɛ kɛ san 2018 sɛtanburukalo tile 3 ni tile 11 furancɛ la. Tako 3nan ni 4nan, olu bɛ kɛ san 2018 ɔkutɔburukalo tile 5 ni tile 12 furancɛ la. Tako 5nan, o bɛ kɛ san 2019 marisikalo tile 18 ni tile 26 furancɛ la.

Afiriki tilebinyanfanjamanaw ka sɔrɔ yiriwalitɔn ka lajɛba 52nan

Afiriki tilebinyanfanjamanaw ka sɔrɔ yiriwalitɔn de bɛ wele ko (sɛdeyawo/ CEDEAO). O tɔnba in ka lajɛba 52nan kɛra Nizeriya jamana kan sibiridon, desanburukalo tile 16, san 2017. Peresidanw ni gɔfɛrɛnamanɲɛmɔgɔw yɛrɛ dama de ka lajɛ don.

Dunanba ninnu jatigi tun ye Muhamadu Buhari ye, Nizeriya jamanakuntigi. Ale fɔlɔ de ye kuma ta, k'a tɔɲɔgɔnw bisimila. O kɔfɛ, a kumana Libi kan. Tungarankew bɛ ka feere yen cogo min na, a da sera o ma.

A y'a ɲini Afiriki tilebinyanfan peresidanw fɛ, u bɛɛ lajɛlen ka fɛɛrɛw tigɛ k'u ka mɔgɔw labɔ, ka sigiyɔrɔ di u ma ani ka baara di u ma faso kɔnɔ, walasa caman ka bɔ tungalataa la.

Sedeyawo baarakɛjɛkulu peresidan ye kuma ta ale kɔfɛ, n'o ye Marisɛli de Suza ye. O y'a jira ko maramafɛnnakɛlɛ ni politikikɛlɛ min ɲɔɲɛnen bɛ an ka fankelenfɛjamanaw kɔnɔ, olu kɛra sababu ye ka yiriwalibaaraw lasegin kɔ, ka jamanadenw ka ɲɛtaa don bɔgɔ la.

Jamanakuntigi min sigira Sedeyawo ɲɛmɔgɔya la, n'o ye Togo ta ye Fɔri Esozima Ɲasinge ye, ale fana kumana. A y'a jira ko gɛlɛyaw n'u ta bɛɛ Sedeyawojamanaw y'u cɛsiri ka sɔrɔyiriwabaaraw sigi senkan, kuranko, taamako ani kunnafonifalenko siratigɛ la. O kɛra sababu ye ka jamanaw ka sɔrɔ jiidi.

Sedeyawojamanaw ka cɛsiri n'u ka bɛn y'a to jamana caman k'a ɲini ka don tɔn in na. Bɛn kɛra a kan Moritani jamana ka fara tɔn jamanaw kan. Tunizi jamana yamaruyara a ka na tɔn ka lajɛw kɛnɛ kan ka kɔlɔsiliw kɛ. Marɔku jamana bɛ k'a ɲini cogo bɛɛ la ka don Sedeyawo la. Jamanakuntigiw sɔnna o ma, nka u y'a jira lajɛ kɛrɛnkɛrɛnnen ka sigi senkan ka donni in sɛmɛntiya.

Sedeyawo jamanakuntigiw ka lajɛba 52nan bolila dakun minnu kan o tun ye naani ye : Tɔn nafoloko jateminɛni, lakana sabatili ni politikikow, jamana minnu bɛ k'a ɲini ka don tɔn na, ani baara nataw jateminɛni. Nka o dakun naani kumaw ma fɔ mɔgɔ wɛrɛ ɲɛna n'u peresidan damaw tɛ.

Sedeyawo baarakɛjɛkulu peresidanya bɔra Marisɛli de Suza bolo, o ye Benɛnka ye k'a latɛmɛ Kɔnɔwarikadɔ ma, Zan Kulodi Buru ma.

Minisiri 3 tun bɛ jamanakuntigi Iburahimu Bukari Keyita nɔfɛjama na : Mali ni jamana wɛrɛ cɛ kɔɲɛw minisiri, Abudulayi Jɔpu, kɔkanmalidenw ani Afiriki ka donɲɔgɔnna minisiri, Abudaramani Sila, sɔrɔ ni nafoloko minisiri, Bubu Sise. Peresidan ka baarakɛyɔrɔ, sekeretɛri zenerali, Sumeyili Buboyi Mayiga fana tun b'a nɔfɛjama na.

Sɛki M. Tarawele / Mahamadu Kɔnta

Sariya tara ka mana tolibaliw kɔn; nka a selen tɛ ka waleya

Mali depitebulon sɔnna mana tolibaliw kɔnni sariya ma kabini san 2012 waati la, k'a jira k'u kana don Mali kɔnɔ, k'u feere ani ka baara kɛ n'u ye. San duuru sariya in talen kɔ, manako b'a cogo la. Fosi ma bɔ a degun na. Feerelikɛlaw bɛ tilen ka fɛn sannenw k'u kɔnɔ ka di u tigiw ma. Mana ninnu suguya ka ca. U sɔngɔ b'a ta sefawari d.2 la ka yɛlɛn. Filafilamanaw, duuruduurumanaw, tantanw, mugantaw, jinimerebidɔnninw ani jibidɔnw ko don.

Mɔgɔw mana tila nin mana fɛn o fɛn na, u b'u fili; nka u bɛ san caman kɛ k'a sɔrɔ u ma se ka toli. Lafaamuyaliw n'u ta bɛɛ mana tolibaliw kɔlɔlɔ kan sigida n'a lamini na, fosi tɛ ka bɔ manako fanga la mɔgɔw bolo. Mana ninnu bɛ jibolisiraw geren dugubaw kɔnɔ; ji bɛ sigi, sosow bɛ caya yɔrɔw la. A dun jirala ko soso

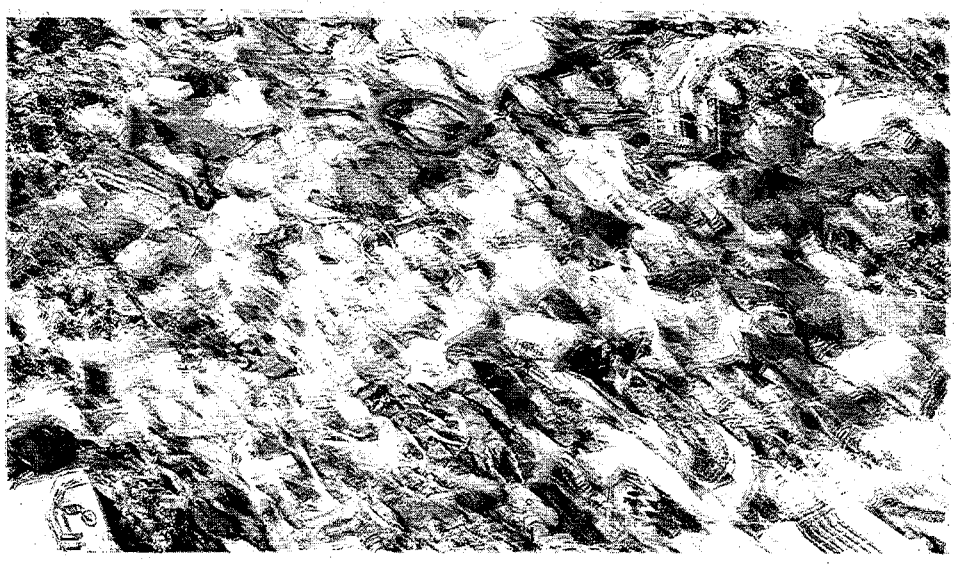

Mana ninnu bɛ san caman kɛ k'a sɔrɔ u ma se ka toli

musoman suguya min bɛ wele tubabukan na «anofɛli», k'o de bɛ sumayabana bila mɔgɔ la. Kɛrɛnkɛrɛnnenya la, Bamako jibolisira bɛɛ falen don manaw na.

Petɔrɔli bɛ bɔ fɛn min na, o ɲaga bɛ fara mana tolibali caman dilanfɛnw kan. O de la n'o mana ninnu jenina, u sisi ka jugu hadamaden ka kɛnɛya ma.

«*SOS Environnement*» ye dɛmɛdonjɛkulu ye, min sigira sen kan san 1994 waati la. A ka baara ɲɛsinnen bɛ sigida n'a lamini lakanani ma nimafɛnw ni falenfɛnw ka ɲɛnamaya kɛcogo ɲuman kama. O waleya in bɛ dɛmɛ don faantanya kɛlɛli baaraw la, ani ka sɔrɔ yiriwa. Dɛmɛdonjɛkulu in ɲɛmɔgɔba Mali kɔnɔ, o ye Mamo Bubɛyi Mayiga ye. Ale y'a jira ko manako yɛrɛ de kɛlen bɛ Malidenw taabolo ye. U b'u bolofɛnw bila u kɔnɔ, u b'u ka minɛnw meleke dɔw fana na. Hali mɔgɔw bɛ dumuniw k'u kɔnɔ. An bɛ waati min yɛrɛ la Mamo Bubɛyi Mayiga ka fɔ la, ji bɛ don mana minnu kɔnɔ ka feere, o izini misɛnnin b'a la ka sɛbɛkɔrɔ caya jamana kɔnɔ. Tila mana kɛ ji minnu na, o mana foroko lankolonw bɛ fili an senkɔrɔ.

Mamadu Si
Dɔkala Yusufu Jara

Ɲɛ 6nan tɔ

sira sɔrɔ. Sabula u tɛ se ka bɔ denso da fɛ farikolo yɔrɔ dɔ bonyako jugu fɛ, walima kuruw fɛ. A ɲumán ye k'o yɔrɔ opere fɔlɔ.

Dacogo : O bɛ se ka kɛ fiɲɛ ye, min bɛnà ni kɔnɔtiɲɛ ye tuma dɔw la.

Cɛ ka densɔrɔbaliya sababu ye mun ye?

Cɛ ka densɔrɔbaliya bɛ se ka sɔrɔ ko damadɔ fɛ :

Dacogo : A fanba dɛnnen don lawaji cogoya la. O bɛ kuru-kuru, walima ni farikolo yɔrɔ dɔw banana. Cɛ ka densɔrɔbali ani lawaji ɲumanya dɔgɔyali, sababu jɔnjɔn ma se ka sɔrɔ dɔgɔtɔrɔw fɛ olu la fɔlɔ. A kɔni b'an ɲɛna, ko denkisɛ ka yɛlɛma-yɛlɛma jɔyɔrɔ ka bon o la kosɛbɛ.

Kɔnɔbara kɔnɔkow : Lawaji bɛ tɛmɛ sira minnu fɛ, n'olu gerenna, o bɛ se ka na ni densɔrɔbaliya ye; sabula o bɛ sira da lawaji ɲɛ k'a geren tewu, walima k'a fɛtɛmɛni gɛlɛya. O bana suguyaw sababu bɛ se ka kɛ daninye ye (mɔgɔ bɛ da (bange) ni fɛn min ye), walima a ka bange i la i ka ɲɛnamaya kɔnɔ; i n'a fɔ joginni, opereda kɔnɔ sugunɛminɛnw na, walima cɛyaminɛn na, walima musoyaminɛn na).

Sigida n'a laminikow : Mɔgɔ ka ɲɛnamaya kɛcogo bɛ se ka dɔ bɔ lawaji hakɛ la, walima k'a tiɲɛ. Sira, dɔlɔ ani dɔrɔguw de ka teli o fɛ.

Bana suguya wɛrɛw : Bana dɔw bɛ se ka cɛ sɔrɔ a ka ɲɛnamaya kɔnɔ, ka kɛ sababu ye ka densɔrɔbaliya lase a ma Tulodimi b'o la, ka fara farilajiw nɔɔnɔbaliya kan, walima u dantɛmɛnɔɔnɔni.

Cɛni muso ka densɔrɔbaliya ye mun ye?

A dɔ la, i b'a sɔrɔ cɛ ni muso fila bɛɛ ye densɔrɔbali ye, o la a ɲuman ye i k'u kelen-kelen ka densɔrɔbaliya sababu sɛgɛsɛgɛ k'o dɔn, ka da a kan u fila bɛɛ ka laɲini bɛ se ka kɛ den dɔ sɔrɔli ye. A dɔw fana na, i b'a sɔrɔ ko dɔ ye densɔrɔbaliya lase a ma, walima daninye don. A bɛ se ka kɛ cɛ ni muso fila bɛɛ sɔrɔ densɔrɔla ye, nka olu de tɛ se ka den sɔrɔɲɔgɔn fɛ, ni dɔgɔtɔrɔ dɔ ma ɲɛ u ma.

Densɔrɔbaliya suguya bɛ yen, min sababu ma dɔn fɔlɔ wa?

N'i ye densɔrɔbali kɛmɛ o kɛmɛ jateminɛ, i b'a sɔrɔ 10 dɔrɔn de ta sababu tɛ bana ye u farikolo la. Min ta sababu ye bana ye olu de ka ca; nka o caman tɛ se ka sidɔn o cogo la n'an bolokɔrɔlajɛlikɛlanw ye.

Dɔkala Yusufu Jara

SAN 2017 DESANBURUKALO KIBARU KƆNƆKO

- ɲɛ 2 : Fɛn tɛ ka bɔ binkanniwalew la jamana kɔrɔnyanfan fɛ
- ɲɛ 3 : Hadamaden ye fali kɛ sokɔnɔbagan ye kabini sankɛmɛtannan waati la
- ɲɛ 4 : Fɛkofɔ
- ɲɛ 5 : Kalankɛnɛ :Kumasensigi gɛlɛyaw : Kùmasen sogolonnenw (1)
- Dukɛnɛ : Diɲɛ koɲɛɲinitaama kɛbaga ŋana Farafinna, Manden Bori
- Maakɔrɔbaro :Jilabanaw : Sugunɛbilennin ni tɔgɔtɔgɔnin
- ɲɛ 6 : Hadamaden ka densɔrɔbaliya dɔ ye bana ye, dɔ ye dacogo ye
- ɲɛ 7 : San 2018 kupudimɔni kuluw ani ntolatanw bolodacogo